

IFRO Udredning

Kortlægning af større lodsejeres
motivationer og barrierer for deltagelse
ved potentiel etablering af
Nationalpark Smålandsfarvandet

Alberte Skriver Møller
Jette Bredahl Jacobsen

IFRO Udredning 2026/16

Kortlægning af større lodsejeres motivationer og barrierer for deltagelse ved potentiel etablering af Nationalpark Smålandsfarvandet

Forfattere: Alberte Skriver Møller, Jette Bredahl Jacobsen

Faglig kvalitetssikring: Thomas Bøker Lund har foretaget faglig kommentering. Ansvar for udgivelsens indhold er alene forfatterens.

Rapporten er rekvireret af Naturstyrelsen. Naturstyrelsen har haft lejlighed til at kommentere på denne udredning inden offentliggørelsen.

Udgivet juni 2026

Se flere myndighedsaftalte udredninger på <https://ifro.ku.dk/publikationer/udredninger/>

Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi (IFRO)
Københavns Universitet
Rolighedsvej 23
1958 Frederiksberg
www.ifro.ku.dk

Forord

Denne rapport har til formål at kortlægge bekymringer og motivationer ved potentiel etablering af Nationalpark Smålandsfarvandet blandt 20 af de 37 største lodsejere i en afgrænsning inden for eksisterende beskyttet natur i forundersøgelsesområdet. En stor del af informanterne kredser om forventningerne til, hvilke konsekvenser nationalparken vil have for de indtegnede lodsejere, hvorfor dette udgør et specifikt aspekt. Rapporten har via en kvalitativ interviewbaseret metode undersøgt, hvordan processen omkring forundersøgelsen af nationalparken, lodsejernes tidligere erfaringer med myndighederne samt politiske netværk former deres holdning til og forståelse af den potentielle nationalpark og dens konsekvenser. Rapporten har til formål at informere det videre arbejde i Styregruppen for forundersøgelsen af Nationalpark Smålandsfarvandet.

Rapporten er rekvireret af Naturstyrelsen. Naturstyrelsen har haft lejlighed til at kommentere på denne udredning inden offentliggørelsen.

Rapporten er fagligt kvalitetssikret af Thomas Bøker Lund. Ansvar for udgivelsens indhold er dog alene forfatterens.

Sammendrag

Baseret på interviews med større lodsejere i en afgrænsning inden for eksisterende beskyttet natur i det aktuelle område undersøger denne rapport motivationer, barrierer og holdninger til den potentielle Nationalpark Smålandsfarvandet.

Rapporten finder, at der blandt mange af de interviewede lodsejere er en udpræget skepsis over for nationalparken. Denne skepsis er særligt formet af tidligere erfaring med myndighederne samt processen med Naturstyrelsen omkring nationalparken. Særligt tidligere erfaring med naturregulering gør flere lodsejere skeptiske over for nationalparken. I processen omkring forundersøgelsen af nationalparken har en del lodsejere en opfattelse af, at Naturstyrelsen har været uklare i deres udmeldinger om processen for nationalparkens afgrænsning og potentielle restriktioner, hvilket har ført til en udbredt skepsis over for projektet.

Distinktionen mellem frivillig geografisk afgrænsning af nationalparken og frivillig deltagelse i nationalparkens projekter er en afgørende parameter for mange lodsejere. Lodsejerne mener ikke, at Naturstyrelsens udlægning af konsekvenserne af de to respektive former for frivillighed har været korrekt. Årsagen til lodsejernes fokus på distinktionen bunder i deres opfattelse af nationalparkens beføjelser. Ifølge lodsejerne vil indtegnelse i nationalparken betyde, at nationalparkbestyrelsen vil kunne nedlægge veto mod fremtidige udviklingsprojekter, og en del lodsejere frygter frem for alt, hvordan nationalparkbestyrelsens beføjelser kan udvikle sig til fremtidige restriktioner.

Få af de adspurgte lodsejere har interesse i at deltage i frivillige projekter i nationalparken, og de potentielle muligheder betragtes ikke at kunne opveje de forventede negative konsekvenser. Lodsejerne påpeger, hvordan midlerne tildelt nationalparken er for få til at kunne udvikle projekter. Flere lodsejere har et udtrykt ønske om at udvikle natur på deres ejendom, men ikke i regi af nationalparken. Nogle lodsejere har ønske om turismeudvikling via nationalparken, men blandt disse har flere fortsat forbehold over for ukendte negative konsekvenser. Andre lodsejere har et stærkt behov for ikke at have noget med turisme at gøre, da de udelukkende betragter sig selv som ejere/forvaltere af en virksomhed med primær produktion. Andre ser udviklingen af lokale arbejdspladser på deres bedrifter som vigtigere for lokalmiljøet end turismeudvikling, og i nogle henseende står de frygtede økonomiske konsekvenser ved nationalparken derfor i direkte kontrast til denne udvikling.

Den grundlæggende modstand, som mange lodsejere har over for etablering af nationalparken, er forankret i de forventede negative økonomiske konsekvenser. Indtegnelse i nationalparken bliver af de interviewede beskrevet som en regulering, der ikke vil medføre økonomisk kompensation for de forventede økonomiske tab fra øget turismetryk og tabte jagtlejeindtægter. Nogle lodsejere forventer øget sagsbehandling, men det er dog ikke det, der bekymrer de fleste lodsejere mest. En del lodsejere ser negativt på øget offentlig adgang på deres arealer grundet negative forventninger til øgede mængder skrald og besøgende, der ikke holder sig på stierne. Desuden udtrykker lodsejere med generationelle tilknytninger til deres ejendomme, at nationalparkens effekt på øgede besøgstal vil påvirke deres ejerglæde negativt.

Grundet de forventede begrænsninger ønsker kun nogle lodsejere at få inddraget deres jord i en kommende nationalpark. Et flertal af lodsejerne foretrækker den maritime afgrænsning af nationalparken, imens en del ikke ønsker nogen form for nationalpark. Disse præferencer bør ses i lyset af, at mange lodsejere besidder

ejendomme, der har været i familien i generationer, og hvis ønske er at bevare det eksisterende. Deltagelse i nationalparken anses af andre lodsejere for at være uforenelig med ønsket om øget profit.

Lodsejerne mener, at offentlige naturprojekter kun bør etableres, hvis der kan opnås fuld markedsmæssig kompensation. Denne holdning bør ses i lyset af de erstatningsfri restriktioner, som lodsejerne frygter, at nationalparken kan medføre. Her fremhæves Grøn trepart blandt nogle som et eksempel på et projekt med frivillige rammer, som de også ønsker for nationalparken. Lodsejerne foretrækker Grøn treparts konkrete formål om udtagning af specifikke jorde, hvorimod nationalparkens åbne og eksplorative tilgang ses som forvirrende og ugennemskuelig. Lodsejerne foretrækker projekter med en høj grad af konkret information. Slutteligt udtrykker lodsejerne ønske om at blive inddraget i processen, hvilket ses som værende i kontrast til udpegningen af forundersøgelsesområdet for nationalparken, der er sket uden lodsejernes involvering.

Formålet med rapporten har været at kortlægge holdninger, og der er derfor ikke taget højde for at be- eller afkræfte de kortlagte udsagn. I stedet søger rapporten at repræsentere lodsejernes opfattelser. De interviewede lodsejere udtaler sig med bevidstheden om, at rapporten skal informere Styregruppen for forundersøgelsen af nationalparken. Samtidig har Interesseorganisationen for Lodsejere i Nationalpark Smålandsfarvandet af Naturstyrelsen modtaget en samlet liste over de potentielle deltagere forud for interviewudførelse. Det er derfor vigtigt at se rapportens resultater i lyset af, at informanterne muligvis har kendskab til hinanden, og at de samtidig udtaler sig midt i en politisk proces, hvor der blandt forskellige aktører ikke er enighed om nationalparkens konsekvenser.

Indhold

Forord.....	1
Sammendrag	2
Indhold	4
1. Indledning.....	6
2. Metode.....	8
2.1 Undersøgelsens kontekst	8
2.2 Kvalitativ interviewbaseret metode	9
2.2.1 Semistrukturerede interviews	9
2.2.2 Det performative interview	9
2.2.3 Eliteinterviews	10
2.3 Sampling og rekruttering	11
2.4 Interviewudførelse	12
2.5 Interviewguide.....	12
2.6 Transskribering og kodning	13
2.7 Analyse- og afrapporteringstilgang.....	13
2.8 Undersøgelsens forbehold	14
2.8.1 Informanter som individ og organisation	14
2.8.2 Kortlægning af holdninger	15
3 Analyse og resultater.....	15
3.1 Informanter	16
3.2 Samarbejde og tillid.....	16
3.2.1 Tidligere erfaringer med myndighederne.....	17
3.2.2 Processen omkring nationalparken	18
3.2.3 Delkonklusion	21
3.3 Forståelser af frivillig deltagelse	22
3.3.1 Frivillig afgrænsning eller frivillig deltagelse.....	22
3.3.2 Nationalparkens beføjelser	22
3.3.3 Delkonklusion	23
3.4 Motivationer for deltagelse.....	23
3.4.1 Finansiering	24
3.4.2 Natur	24
3.4.3 Turisme.....	25

3.4.4 Lokalmiljø	26
3.4.5 Delkonklusion	27
3.5 Barrierer for deltagelse	27
3.5.1 Restriktioner	27
3.5.2 Økonomi	29
3.5.3 Sagsbehandling og myndighedskontrol	30
3.5.4 Offentlig adgang	31
3.5.5 Delkonklusion	32
3.6 Initiativer til at afhjælpe bekymringer	33
3.6.1 Sammensætning af nationalparkbestyrelsen	33
3.6.2 Juridisk garanti	33
3.6.3 Delkonklusion	34
3.7 Afgrænsning af nationalparken	34
3.7.1 Præference for de tre modeller	35
3.7.2 Ønsker for fremtiden	37
3.7.3 Delkonklusion	37
3.8 Forslag til modeller for lodsejerdeltagelse	38
3.8.1 Sammenligning med Grøn trepart	38
3.8.2 Ønske om dialog og inddragelse	38
3.8.3 Delkonklusion	39
4 Diskussion	40
5 Konklusion	44
6 Referencer	46
Bilag 1. Oplæg fra Naturstyrelsen	51
Bilag 2. Interviewguide	54

1. Indledning

Forligskredsen bag Nationalparkloven besluttede i 2024 at igangsætte en forundersøgelse ved Smålandsfarvandet for at vurdere, hvorvidt området egner sig til at blive en ny nationalpark (Naturstyrelsen, 2024). En styregruppe med repræsentanter fra de relevante kommuner samt grønne, blå og erhvervsorienterede interesseorganisationer¹ har siden sommeren 2025 arbejdet på at anskueliggøre indhold og en mulig afgrænsning af nationalparken samt vurdere den lokale opbakning til projektet (Danmarks Nationalparker, n/d).

Der har hos styregruppemedlem Sektionen for Større Jordbrug (Landbrug & Fødevarer) været ønske om at få kortlagt opbakningen til en potentiel nationalpark blandt de største lodsejere i nationalparksområdet (Naturstyrelsen, 2025a). Der blev på Styregruppens møde den 8. december 2025 besluttet at give Naturstyrelsen mandat til at udarbejde et oplæg til en sådan rapport i dialog med Sektionen for Større Jordbrug. Denne rapport er resultatet af Naturstyrelsens oplæg.

Oplægget har været at kortlægge bekymringer, holdninger og motivationer for nationalparken blandt 20 af de største lodsejere i en afgrænsning inden for eksisterende beskyttet natur. Kortlægningen har skullet undersøge temaerne frivillighed som princip for deltagelse, erfaringer med lokalt samarbejde og tillid til myndighederne samt nationalparkens forventede konsekvenser for ejendomsret, økonomi og administration. Samtidig har undersøgelsen skullet kortlægge lodsejernes præferencer for tre modeller for afgrænsning af nationalparken. Dette har været ønsket kortlagt gennem dybdegående kvalitative interviews. Det er her vigtigt at bemærke, at rapporten har til formål at kortlægge lodsejernes oplevelser med og holdninger til ovenstående punkter og at ikke redegøre for rigtigheden af de fremkomne udsagn.

Styregruppen skal i 2026 afslutte forundersøgelsen og aflevere deres anbefalinger til forligskredsen (Danmarks Nationalparker, n/d). Herunder gælder vurdering af lokal opbakning og anbefaling til afgrænsning. Det er her værd at bemærke, at Styregruppen repræsenterer forskellige politiske interesser, og at der har været utilfredshed med forskellige elementer af processen for forundersøgelsen blandt nogle af Styregruppens medlemmer bl.a. vedrørende beslutningeproceduren for afgrænsningen af nationalparken (Naturstyrelsen, 2025b). Der er ydermere uenighed om/en forskellig opfattelse af, hvilke restriktioner det vil medføre, hvis en lodsejers jord bliver indregnet i nationalparken. Derfor er der også blandt nogle af Styregruppens medlemmer et ønske om, at afgrænsningen af nationalparken skal baseres på frivillig deltagelse blandt de enkelte lodsejere (Sektionen for Større Jordbrug, n/d). Den endelige anbefaling fra Styregruppen må derfor betragtes som resultatet af en politisk forhandling. Dette afspejles også i oplægget til denne rapport, der eksplicit har lydt på at kortlægge holdninger og præferencer blandt en smal aktørgruppe med et overvejende fokus på mulige negative konsekvenser.

Rapporten adskiller sig herved fra et typisk kvalitativt studie, da undersøgelsen behandler en prædefineret og smalt afgrænset aktørgruppe. Ydermere har Naturstyrelsen udsendt den samlede liste med de 37 mulige interviewdeltagere til Interesseorganisationen for Lodsejere i Nationalpark Smålandsforvandet forud for igangsættelsen af undersøgelsen. Dette kan bl.a. resultere i koordinerede svar og er derfor fundamentalt forskelligt fra en situation, hvor man havde foretaget uafhængige interviews. Samtidig har informanterne

---

¹ Den fulde liste over Styregruppens medlemmer kan ses på hjemmesiden for Danmarks nationalparker: <https://danmarksnationalparker.dk/smaalandsfarvandet/styregruppe>

fået oplyst, at rapporten skal informere Styregruppens arbejde. Disse parametre har potentielt mindsket heterogeniteten i svarene, da interviewdeltagerne er bevidste om, at de deltager i en proces, der har mulighed for at påvirke Styregruppens anbefalinger.

Det er i rapporten tydeliggjort, at lodsejeres forudgående erfaringer med myndighederne samt de forskellige offentlige og politiske aktørers ageren er medvirkende til at påvirke lodsejernes holdninger til nationalparken. Herunder gælder særligt lodsejernes forventninger til konsekvenserne ved indtegning i nationalparken. Ydermere kortlægges det, hvordan aktørgruppen kan betragtes som et socialt netværk, hvor de individuelle deltageres holdninger ikke kan adskilles fra deres gruppeidentitet. På trods af rapportens snævre sigte håber vi, at den kan bidrage med relevante indsigter for fremtidige samarbejder mellem myndigheder og private aktører ved etablering af naturprojekter.

Rapportens opbygning

Afsnit 2 redegør for rapportens metodiske valg, herunder hvordan det kvalitative interview i den givne kontekst er informeret af litteratur om performative interviews og eliteinterviews. Der redegøres for sampling, rekruttering, interviewudførelse samt oversættelsen fra Naturstyrelsens oplæg til en interviewguide. Herefter beskrives metodeovervejelser omkring transskribering og kodning. Slutteligt gennemgås den analytiske tilgang. Efter metodepræsentationen følger et afsnit om rapportens forbehold, der gennemgår betydningen af lodsejernes sociale netværk for analysen samt skelnen mellem kortlægning af holdninger og fakta.

Afsnit 3 kortlægger lodsejernes erfaringer og holdninger ud fra en minimalt fortolkende tilgang. Ud fra oplæggets præmisser er fokus på citationsnær præsentation af lodsejernes virkelighedsforståelse.

Afsnit 3.1 præsenterer informanterne ud fra præmissen om anonymitet.

Afsnit 3.2 beskriver, hvordan tidligere erfaringer med myndighederne samt processen omkring forundersøgelsen har formet lodsejernes holdning til nationalparken.

Afsnit 3.3 kortlægger lodsejernes fokus på forskellige forståelser af frivillighed, og hvordan dette skal forstås i lyset af nationalparkens forventede beføjelser.

Afsnit 3.4 kortlægger mulige motivationer for at deltage i nationalparken inden for temaerne finansiering, natur, turisme og lokalmiljø.

Afsnit 3.5 kortlægger mulige barrierer for at deltage i nationalparken inden for temaerne restriktioner, økonomiske begrænsninger, administrative byrder og øget offentlig adgang.

Afsnit 3.6 undersøger, hvorvidt en juridisk garanti eller sammensætningen af nationalparkbestyrelsen kunne have indflydelse på lodsejernes holdning til nationalparken.

Afsnit 3.7 præsenterer lodsejernes præferencer for afgrænsning af nationalparken og, hvordan dette spiller sammen med deres ønsker for fremtidig drift.

Afsnit 3.8 kortlægger lodsejernes ønsker til fremtidig lodsejerdeltagelse i projektet samt, hvordan processen omkring Grøn trepart adskiller sig fra processen omkring nationalparken.

Afsnit 4 diskuterer resultaterne fra afsnit 3 med inddragelse af relevant litteratur.

Afsnit 5 konkluderer på baggrund af de forudgående afsnit.

2. Metode

I det følgende afsnit beskrives de metodiske overvejelser og praktiske skridt, der er taget i udarbejdelsen af undersøgelsen fra Naturstyrelsens oplæg til den færdige analyse. Først beskrives undersøgelsens kontekst, og hvordan denne har påvirket metodevalget. Efterfølgende gennemgås den relevante teori om den kvalitative interviewbaserede metode. Teorien udbygges med relevant inddragelse af litteratur omkring performative interviews og eliteinterviews. Efterfølgende beskrives omstændighederne for rekruttering og udførelse af interviews. Herefter gennemgås de teoretiske overvejelser omkring udarbejdelsen af interviewguiden samt tilgangen til transskribering, kodning og analyse.

Slutteligt præsenteres en række vigtige forbehold for analysen baseret på Naturstyrelsens oplæg og de metodiske overvejelser.

2.1 Undersøgelsens kontekst

Rapporten er bestilt af Naturstyrelsen på vegne af Styregruppen for forundersøgelsen af Nationalpark Smålandsfarvandet (herefter Styregruppen). Rapporten har til formål at kortlægge bekymringer, holdninger, motivationer og oplevede konsekvenser af nationalparken blandt 20 af de 37 lodsejere, der har mest jord indtegnet i en afgrænsning baseret på eksisterende beskyttet natur som en potentiel afgrænsning for Nationalpark Smålandsfarvandet. Fra oplægget er holdninger til følgende kategorier ønsket kortlagt:

1. Frivillighed som princip for både at lade sin jord indgå i afgrænsningen samt deltage i projekter i en potentiel nationalpark
2. Ejendomsret, rådighed og retsstilling
3. Drift, investering og finansiering
4. Administration, regulering og indirekte effekter
5. Lokalt samarbejde, tillid og governance

Kortlægning af holdninger til disse temaer via interviews er derved rapportens hovedformål. Ved afrapportering vil rapporten indgå som supplerende materiale for Styregruppens videre arbejde med forundersøgelsen. Mandatet til Naturstyrelsens bestilling af rapporten er givet af Styregruppen på baggrund af Sektionen for Større Jordbrugs oplæg til en sådan kortlægning (Naturstyrelsen, 2025a).

Metodemæssigt afspejles ovenstående i udvælgelsen af informanter baseret på Naturstyrelsens opgivne liste samt ved udførelsen af interviews med en interviewguide, som er udviklet af interviewlederen på baggrund af oplægget udarbejdet af Naturstyrelsen og i dialog med Sektionen for Større Jordbrug (se afsnit 2.5). Rapportens formål er derved at kortlægge holdninger til bestemte temaer blandt en prædefineret aktørgruppe.

Ud fra oplæggets ønskede formål om kortlægning af holdninger er rapporten opdelt i følgende afsnit: Afsnit 2 beskriver rapportens metodiske tilgang, analytiske overvejelser og forbehold. Afsnit 3 redegør deskriptivt og minimalt fortolkende for lodsejernes bekymringer, holdninger, motivationer og oplevede konsekvenser af nationalparken. Afsnit 4 diskuterer kortlægningens resultater med inddragelse af eksisterende litteratur. Afsnit 5 konkluderer på baggrund af de ovenstående afsnit.

Undersøgelsens kontekst er kortlagt her i rapportens metodeafsnit, da den prædefinerede liste af informanter samt det specifikke oplæg til kortlægning kalder på et rapportdesign, hvor gængse elementer fra den kvalitative metode såsom en eksplorativ tilgang til udvælgelse af analytiske temaer, inddragelse af

interviewdeltagere indtil datamætning eller nuancering af resultater ved inddragelse af forskellige aktørgrupper ikke er efterstræbt.

2.2 Kvalitativ interviewbaseret metode

Den kvalitative interviewbaserede metode muliggør opnåelsen af dybdegående indsigter i en informants oplevede virkelighed og verdenssyn på relativt kort tid. Igennem interviewet får informanten mulighed for med egne ord at beskrive oplevelser af og holdninger til et givent tema, hvilket giver en detaljeret forståelse af informantens position. Metoden er derfor nyttig til at kortlægge underliggende årsager fremfor forsimplede forklaringer. Den kvalitative metode baserer sig ikke på en efterfølgende kvantificering og generalisering, men i stedet på nuancering og opmærksomhed mod individuelle specificiteter (Brinkmann & Kvale, 2018). I den kvalitative interviewbaserede metode genereres data i det produktive samspil mellem deduktion, i kraft af den prædefinerede interviewguide, og induktion, i kraft af den eksplorative undersøgelse af informanternes virkelighedsforståelse. Metodisk følger bevægelsen fra empiri til teori og den tematiske udvælgelse af emner til den videre analyse (Brinkmann, 2014), dog med forbehold for oplæggets mulige ønskede tematiske kortlægning.

2.2.1 Semistrukturerede interviews

De udførte interviews baserer sig på den semistrukturerede metode, hvor en interviewguide med udvalgte emner har struktureret samtalen (se afsnit 2.5). Det semistrukturerede interview tillader en høj grad af samskabelse mellem informant og interviewleder, hvor samtalen ud fra udvalgte temaer kan bevæge sig i den retning informanten finder relevant (Bryman, 2012). Informanterne har gennem italesættelse af uventede temaer bidraget til nye lag af analysen, der herved har udviklet sig videre fra det oprindelige oplæg fra interviewguiden. Samtalen har dog været styret af interviewguiden, og derved er analysens helhed opstået i samspil mellem de prædefinerede spørgsmål og informantens input (Kvale & Brinkmann, 2014).

Kvalitetssikring af interviews er udført ved at følge Kvale og Brinkmann (2014): Det er tilstræbt at give informanterne mest mulig taletid og samtidig tilpasse spørgsmål ved at følge op på informantens udtrykte interesser. Udtalelser er blevet gentaget af interviewlederen for at få afklaret specifikke pointer forud for den efterfølgende fortolkning af resultater. Hvert interview er blevet afsluttet med et rum for fri refleksion, hvor informanten har haft mulighed for at dele pointer, der ikke fandt vej under interviewets naturlige progression.

2.2.2 Det performative interview

Grundet undersøgelsens kontekst (se afsnit 2.1) samt forbeholdene, som uddybes i afsnit 2.8, har en vigtig overvejelse været at forankre interviewmetoden i teori, der forstår interviewet som performativt. I den socialkonstruktivistiske tradition er interviewdata ikke en objektiv repræsentation af virkeligheden, men et fortolkende rum, hvor interaktionen mellem interviewleder, informant og kontekst afspejles i den indsamlede data (Holstein & Gubrium, 2003). Det transskriberede interview bør derfor ikke betragtes som en isoleret sandhed, da virkeligheden udspiller sig i et langt mere komplekst samspil mellem forskellige elementer. Relationer og kontekst bliver ofte usynliggjort i det 'objektive' interview, hvor den transskriberede tekstdata får en privilegeret position som interviewets eneste produkt (Hansen et al., 2025). Uden at fremhæve interviewets kontekst og informantens position får interviewdata lov til at stå i egen ret, hvilket i høj grad forsimples fortolkningen af data.

I en rapport bestilt af Naturstyrelsen med en relativt fast metodisk og tematisk rammesætning samt i et miljø med en høj grad af politisk uenighed omkring den forestående nationalparksafgrænsning er det derfor gavnligt at tydeliggøre de performative elementer. Den sociale kontekst blandt de deltagende lodsejere muliggør specifikke narrativer, der operationaliseres på bestemte måder ud fra den historiske og politiske situation (Koro-Ljungberg, 2008). Lodsejernes materielle virkelighed (økonomi, lodsstørrelse, lodstype) og forskellige positioner i forskellige netværk (lokalmiljø, landbrugsorganisationer, Interesseorganisationen, nabofællesskaber) er altså nødvendige at tage i betragtning, når interviewdata fortolkes. Afhængigt af informantens rolle i netværkene balancerer interviewet mellem det informative og performative. I interviews med repræsentanter fra politiske eller sociale organisationer kan det performative 'rollespil' ifølge litteraturen være mere dominerende end muligheden for at tilgå oplysninger om den informative sociale virkelighed (Spasić, 2020). Interviewet kan derfor betragtes som et vindue ind i en kulturel virkelighed og de fortolkningsmuligheder der blandt informanterne muliggør en sammenhængende verdensforståelse (Nikander, 2012). Informanterne oplyses på forhånd om, at de skal interviewes, og at deres udtalelser skal informere beslutningsprocessen omkring afgrænsningen af nationalparken. De kan udtale sig anonymt, og grundet Naturstyrelsens udsendte liste til Interesseorganisationen for Lodsejere i Nationalpark Smålandsfarvandet kan det ikke udelukkes, at de ved, hvem der ellers er chance for bliver interviewet. En del informanter er jævnligt i kontakt med hinanden – også i perioden, hvor interviewene finder sted. Hvad analysen har mulighed for at sige noget om, er derfor ikke den 'objektive virkelighed', men informanternes reaktion på denne iscenesatte situation (Despret, 2005).

2.2.3 Eliteinterviews

Som respons på den performative kontekst beskrevet ovenfor, er det en relevant metodisk overvejelse at forholde sig til de magtpositioner, som mange af de interviewede informanter besidder. Khan (2012: 362) definerer eliten som dem, der har betydelig uproportional kontrol over eller adgang til en ressource. Da en betydelig del af informanterne har jord- og værdibesiddelser langt over gennemsnittet for den professionelle primærproducent samt privilegerede positioner i diverse danske erhvervsnetværk, findes det legitimt at definere disse som en del af et elitenetværk. Herved bliver det også relevant at forholde sig til, hvordan man kan fortolke data fra et eliteinterview.

Ellersgaard et al. (2021) beskriver, hvordan informanter fra elitenetværk kan udtrykke holdninger i kontrast til den ellers antagne virkelighed. Det er f.eks. hyppigt, at egne privilegier eller magt i beslutningsprocesser underspilles. At interviewe informanter i velforbundne elitenetværk vil ofte indbefatte informanter, der refererer til hinanden og i denne proces udfører en form for selvcensur for at tilpasse sig det sociale netværk. Medlemmer af elitenetværk har en strategisk interesse i, hvordan deres organisation portrætteres i interviewprocessen, og udtalelser fra medlemmer af elitenetværk bør derfor betragtes som udtalelser fra organisationen frem for individet (Ellersgaard et al., 2021).

Som beskrevet i afsnit 2.2.2 er interviewet et rum, hvor informanten konstruerer sin identitet i relation til sin position i samfundet. I dette tilfælde er informanterne udvalgt ud fra deres rolle som nogle af de største lodsejere i den potentielle nationalpark. Informantens identitet vil i interviewet derfor bære præg af positionen som stor lodsejer og som udvalgt til interview, hvilket gør det svært at skelne mellem den personlige og professionelle identitet (Schultz, 2014). Lodsejere som landmænd og godsejere opererer ud fra en særlig privat-professionel position, hvor virksomheden i mange tilfælde også er deres hjem. Derved adskiller denne undersøgelses informanter sig fra klassiske elitestudier, hvor informanter er udvalgt på baggrund af deres professionelle virke alene (Ellersgaard et al., 2021). Der kan argumenteres for, at

lodsejerne har en endnu stærkere forbundethed til deres netværk, da der i lavere grad skelnes mellem en privat og professional position.

Lancaster (2017) beskriver de udfordringer, der kan være ved at udføre eliteinterviews i forbindelse med politiske beslutningsprocesser, hvor informanterne selv har noget på spil. Medlemmer med stærk tilknytning til organisationer er i andre studier blevet fundet at følge den 'officielle politik' (Duke, 2002; Lancaster, 2017; Welch et al., 2002), hvorimod medlemmer uden tilknytning til organisationen ofte har mulighed for at udtrykke markant anderledes holdninger til samme politiske spørgsmål (Lancaster, 2017). Mange af undersøgelsens informanter har prominente roller i landbrugs-/erhvervsnetværk og har derved erfaring med at udforme og adaptere specifikke holdninger til spørgsmål vedrørende landbrugs- og miljøpolitik. Ostrander (1995) beskriver, hvordan eliter er vant til at besidde ledende positioner, hvori de bliver spurgt om, hvad de mener om specifikke emner. Flere informanter havde i tråd med dette et ønske om at berette om nationalparkforløbets 'sande natur' og statens udtalte intentioner med projektet, hvilket også er tendenser, man ofte ser i eliteinterviews (Lancaster, 2017). Med det sagt er eliten et heterogent begreb, og den magt informanterne udøver varierer i høj grad inden for netværket. Lancaster finder også, at konteksten spiller en stor rolle i, hvordan informanter performer. I dette tilfælde var præmissen tydelig: at aflægge rapport til Naturstyrelsen. Denne eksplicite præmis gjorde, at informanterne i nogle tilfælde så interviewet som en mulighed for at levere et budskab til Naturstyrelsen, hvor interviewlederens rolle blev betragtet som at skulle formidle på vegne af informanten til Naturstyrelsen.

Interviewet kan også ses som et rum, hvor interviewlederens rolle som opmærksom lytter kan fungere terapeutisk (Welch et al., 2002). Informanterne havde i mange tilfælde frustrationer over processen med nationalparken, og interviewlederens tilstedeværelse blev her betragtet som, at man som lodsejer endelig blev lyttet til. Hos andre havde interviewlederens tilstedeværelse den modsatte effekt, hvor forskeren blev set som én Naturstyrelsen kunne gemme sig bag, i stedet for selv at være i kontakt med lodsejerne. Nogle lodsejerne var opmærksomme på deres udfordrede image som en del af eliten, hvis holdninger offentligheden ikke ville have sympati over for. I det tilfælde var interviewlederens neutrale position deres mulighed for at få kortlagt deres holdninger i et format, som beslutningstagerne ville tage seriøst.

Duke (2002) understreger, hvordan interviewet ikke blot giver svar på spørgsmål, men også hvordan de processer og dynamikker, der omgiver et interview i sig selv, er en kilde til data. Det er derfor en vigtig metodisk overvejelse at reflektere over processen omkring interviewet i stedet for blot at analysere informanternes udsagn. Dette gælder særligt i kontekster, hvor interviewet har fokus på politiserede emner. Man bør derfor ikke betragte interviewprocessen som indsamling af 'neutrale' data, men som undersøgelse af dynamikker, konflikter og betingede perspektiver.

2.3 Sampling og rekruttering

På baggrund af opdraget baserer analysen sig på interviews med 19 af de 37 lodsejere, der har mest jord indtegnet i en afgrænsning baseret på eksisterende beskyttet natur som en potentiel afgrænsning for Nationalpark Smålandsfarvandet. Der blev foretaget 20 interviews, men et er udeladt i analysen, da en informant efterfølgende tilbagetrak sit samtykke til at deltage.

Alle interviewpersoner er kontaktet ud fra Naturstyrelsens liste over de 37 største lodsejere i den relevante afgrænsning. De 37 lodsejere er samtidig blevet oplyst om rapportens formål af Naturstyrelsen per e-mail. Ud fra oplæggets ønske om interviews med de 20 største lodsejere er udvælgelsen sket ud fra en rangeret prioritering, hvor lodsejeren med mest jord i indtegningen er kontaktet først. Herefter er lodsejeren med

næstmest jord i indtegningen kontaktet og så fremledes. Det eneste udvælgelseskriterie har herved været antal hektar indtegnet i den relevante afgrænsning. Hvis en lodsejer ikke var kontaktbar eller afslog deltagelse, blev den næste lodsejer på den rangerede liste kontaktet, indtil 20 lodsejere havde accepteret interviewdeltagelse.

Udvælgelsen af lodsejere til interview og kontakten til dem blev foretaget af Københavns Universitet, IFRO. Alle informanter er kontaktet af interviewlederen per e-mail og nogle yderligere per telefon. Ved accept af interview er en samtykkekontrakt i overensstemmelse med de etiske retningslinjer fra Københavns Universitet blevet tilsendt forud for interviewet. Samtykkekontrakten samt den forudgående e-mail har givet informanterne mulighed for at forstå konteksten for interviewet samt rettigheder ved interviewdeltagelse.

2.4 Interviewudførelse

Interviews blev udført online eller fysisk alt efter informantens præference og de givne praktiske omstændigheder. 13 interviews blev udført online via Teams, 1 interview blev udført via telefon grundet tekniske vanskeligheder, og 6 interviews blev udført ved fysisk tilstedeværelse. Hvert interview varede i gennemsnit 45 minutter med varians efter informantens svarelyst og tilgængelighed. Forud for interviewet blev informanterne oplyst om ønsket om at optage samtalen, hvilket 19 ud af 20 accepterede. Samtlige interviews blev afsluttet med gennemgang af samtykkekontrakten, hvor ønsket om optagelse af samtalen, opbevaring af data i overensstemmelse med Københavns Universitets GDPR-reglement samt ønsket om inddragelse af citater i anonym form blev præsenteret. Samtykkekontrakten blev underskrevet umiddelbart efter interviewet eller eftersendt per e-mail. De 19 informanter er ved udformningen af rapporten blevet kontaktet med henblik på at indhente samtykke til brug af citater. Samtlige citater i rapporten er herved gengivet med informanternes samtykke.

2.5 Interviewguide

En interviewguide er udviklet på baggrund af Naturstyrelsens oplæg til at lede interviewet gennem de ønskede tematikker (se Bilag 1 og 2). Ifølge Brinkmann og Kvale (2018) udvikles en god interviewguide ved oversættelsen fra de teoretiske elementer til dynamiske spørgsmål, der kan bidrage med tematisk viden og samtidig føre til et naturligt samtaleflow. Da oplægget fra Naturstyrelsen er baseret på konkrete tematiske kortlægninger, og ikke et overordnet teoretisk sigte, har oversættelsen fra oplæg til interviewguide været ukompliceret.

Det er ifølge Brinkmann og Kvale (2018) forskerens rolle at fortolke informantens selvforståelse ud fra de intuitive beskrivelser af den oplevede virkelighed. Sagt på en anden måde besvarer forskeren det mere implicite *hvorfor*-spørgsmål ud fra informantens besvarelser af eksplicite *hvad*- og *hvordan*-spørgsmål. For at tilgå informantens virkelighedsopfattelse er der derfor spurgt ind til den hverdagslige kontekst, sociale netværk og fremtidige ambitioner som supplerende interviewspørgsmål til Naturstyrelsens oplæg. Hvert interview blev indledt med at kortlægge den givne bedrift, informantens rolle, kendskab til nationalparken samt kortlægning af processen omkring nationalparken og relation til myndighederne. Dette er gjort for at kortlægge en overordnet forståelse af informantens verdenssyn, før der bliver åbnet op for de oplevede konsekvenser ved nationalparken. Hvert interview blev afsluttet med at spørge ind til drømme for fremtiden for ligeledes at kortlægge alternative forklaringsmodeller for informantens verdenssyn og perspektiver på nationalparken.

For at bevare fremdriften i interviewet er der blevet spurgt åbent ind til potentielle bekymringer ved nationalparken i stedet for at liste alle de mulige begrænsninger, som er beskrevet i oplægget. Det har dog vist sig, at informanterne typisk bevæger sig instinktivt igennem mange af de frygtede mulige begrænsninger ved nationalparken, og derved har en tematisk gennemgang ikke været nødvendig. Mange informanter har haft stærke holdninger til nationalparken, og det har ikke altid været muligt at følge interviewguidens tematiske rækkefølge. Det er efterstræbt at give informanten mest mulig taletid, men samtidig at spore samtalen ind på at få vendt de ønskede tematikker fra interviewguiden. Det er sikret, at samtlige informanter er blevet spurgt ind til deres foretrukne afgrænsning for nationalparken.

2.6 Transskribering og kodning

De 18 optagede interviews er transskriberet med softwaret *Good Tape*, hvortil interviewleder har en GDPR-godkendt databehandleraftale gennem Københavns Universitet. Hos den informant der ikke ønskede at blive optaget, er interviewet efterfølgende gengivet skriftligt af interviewleder. De transskriberede interviews er efterfølgende manuelt gennemgået og tilrettet af interviewleder for at undgå fejl. Fokus har i transskriberingen været på fortælling og følelser, og en passende detaljegråd er efterstræbt for at kunne gengive informanternes narrativer korrekt. Der er i transskriberingen derfor foretaget en vis grad af oversættelse fra tale- til skriftsprog, hvor talelyde som 'mh' og 'øh' ikke er noteret. Efter den indledende transskribering er alle interviews gennemgået for at sløre sporbare detaljer som navne, stednavne, geografi og virksomhedsoplysninger. Transskriptioner og lydfiler er under udarbejdelse af rapporten opbevaret på universitetets krypterede og loginsikrede S-drev.

De slørede interviewtransskriptioner er efterfølgende kodet i det kvalitative softwareprogram *NVivo*, der assisterer overblik og bearbejdning af kvalitative data. Ved kodningen er transskriberet interviewdata tematisk kategoriseret ud fra en kombination af konceptuel og datadrevet tilgang (Brinkmann & Kvale, 2018). Der er kodet efter de ønskede temaer fra Naturstyrelsens oplæg, samtidig med at nye tematikker er inkluderet baseret på hyppigt omtalte tematikker. Der er på baggrund af Naturstyrelsens oplæg kodet tematisk efter narrativer, hvilket anses som passende for den efterfølgende analyse. Under temaer som 'motivationer' og 'barrierer' er der f.eks. kodet i underkategorier efter hyppigt omtalte tematikker. Der er i hver kategori registreret antal gange, denne omtales, for i analysen at kunne tage højde for hyppigheden af de omtalte tematikker.

2.7 Analyse- og afrapporteringstilgang

Analysen er tilgået via en kombination af analyse efter mening og narrativer (Brinkmann & Kvale, 2018). Ved mening er informanternes længere beskrivelser af f.eks. motivationer eller barrierer kondenseret ned til underkategorier af tematikker, der kan bruges til at forklare en overordnet holdning til et element af nationalparken. Den efterfølgende narrative analyse tillader at forstå, hvordan informanterne skaber fortællinger og positionerer sig inden for de givne temaer. Den narrative analyse giver indblik i, hvordan informanternes meningskabelse hænger sammen med fortællinger om dem selv og den verden, de befinder sig i (se også afsnit 2.2.2) (Brinkmann & Kvale, 2018).

De identificerede tematikker og narrativer understøttes løbende i analysen af lodsejernes citater. Da oplægget til rapporten er en holdningskortlægning, er analysen baseret på hyppig citering. Formålet med dette er at lade lodsejerne tale i stedet for at præsentere en analyse baseret på en høj fortolkningsgrad. Som videre beskrevet i afsnit 2.8.2 er det derfor ikke analysens formål at verificere lodsejernes udtalelser, men at

præsentere fremtrædende verdensforståelser og narrativer, der kan hjælpe med at kvalificere Styregruppens videre arbejde med forundersøgelsen af den potentielle nationalpark.

Den kvalitative metode har i rapporten til formål at kortlægge holdninger, og der har ikke været nogen hensigt om at kvantificere udbredelsen. Da oplægget fra Naturstyrelsen har til formål at kortlægge præferencen for forskellige afgrænsninger for den potentielle nationalpark, er der dog i nogle tilfælde lavet en forholdsmæssig opgørelse over, om 'mange' eller 'få' delte en holdning, eller om et flertal eller fåtal foretrak en specifik løsning.

2.8 Undersøgelsens forbehold

Ud fra det givne oplæg fra Naturstyrelsen samt den valgte metodiske tilgang til analyse og datapræsentation, er der en række forbehold for, hvad rapporten kan sige noget om. I det følgende præsenteres det, hvordan interviews med forhåndsudvalgte velorganiserede informanter i en politiseret kontekst potentielt påvirker resultaterne. Det beskrives derefter, hvordan en holdningskortlægning kan bruges til det videre arbejde.

2.8.1 Informanter som individ og organisation

Grundlaget for analysen har været interviews med 19 udvalgte lodsejere ud fra en liste på 37. Listen med de 37 mulige interviewdeltagere blev af Naturstyrelsen udsendt på mail til Interesseorganisationen for Lodsejere i Nationalpark Smålandsfarvandet forud for interviewlederens igangsættelse af undersøgelsen. Dette er en markant anderledes tilgang til udvælgelse af informanter end normal praksis, hvor puljen af mulige interviewdeltagere er større, og hvor informanter ikke har mulighed for at opnå kendskab til hinandens deltagelse.

Som beskrevet i afsnit 2.1 er oplægget til rapporten udviklet af Naturstyrelsen i dialog med Sektionen for Større Jordbrug i Landbrug & Fødevarer. Sektionen for Større Jordbrug er samtidig medstifter af Interesseorganisationen for Lodsejere i Nationalpark Smålandsfarvandet (herefter Interesseorganisationen). Interesseorganisationens formål beskrives som at *"Varetage lodsejernes interesser og rettigheder ifm. forundersøgelse af Nationalparken"*, *"Sikre fokus på frivillighed og respekt for den private ejendomsret, som lovgivningen foreskriver"* og *"Fungere som en fælles stemme i dialogen med myndighederne og Nationalparkens aktører"* (Sektionen for Større Jordbrug, n/d). Det må derfor antages, at Naturstyrelsens oplæg delvist er udarbejdet for at imødekomme de bekymringer som Interessegruppen ønsker belyst. Som det beskrives i afsnit 3.1, er størstedelen af informanterne medlemmer af Interesseorganisationen.

Analysen består herved i høj grad af udtalelser fra medlemmer af Interesseorganisationen, der i et vist omfang har været med til at udforme oplægget til undersøgelsen. Samtidig har informanterne muligvis opnået kendskab til andre potentielle informanter via listen over de 37 informanter, som Naturstyrelsen har delt med Interesseorganisationen. Interesseorganisationen har oplyst, at de har delt informationen med lodsejere som en generel orientering om undersøgelsen. Dette bør betragtes i kontekst af, at interviewene udføres undervejs i en politiseret proces, hvor mange lodsejere, som beskrevet i analysen, er kritiske over for nationalparkens udformning. Når undersøgelsens formål er at undersøge holdninger til nationalparken, kan det, understøttet af ovenstående beskrivelser samt de forholdsvise unisone holdninger udtrykt blandt de adspurgte, derfor ikke betragtes udelukkende som individuelle holdninger, men som holdninger fra et netværk, der indirekte eller direkte har koordineret svar. Lodsejerne udtaler sig ud fra den kendte præmis, at deres udtalelser skal udformes til en rapport, der skal leveres tilbage til Styregruppen.

At informanterne er i dialog med hinanden, er tydeliggjort ved forskellige hændelser, der har fundet sted i processen omkring udførelsen af interviewene. Interviewleders e-mails til individuelle lodsejere er blevet sendt videre og kommenteret af andre lodsejere med interviewleder som 'cc'. Lodsejere med relationer til hinanden har uopfordret tilbudt at repræsentere hinanden i interviews. En lodsejer har henvendt til sig Naturstyrelsen for at kommentere på interviewleders korrespondance med en anden lodsejer. Flere af de udvalgte lodsejere udtrykker på e-mail, at interviewlederen bør tale med udvalgte lodsejere frem for dem. Disse hændelser er vel at mærke foregået i en interviewproces, hvor informanter har skullet kunne deltage anonymt.

Som beskrevet i afsnit 2.2.3 repræsenterer informanter fra landbruget en dobbeltposition, hvor både individuelle landmandsidentiteter med fokus på landbruget som et hjem og landmandsidentiteter med fokus på landbruget som et erhverv, hvis prioriteter formidles kollektivt gennem landbrugets interesseorganisationer, er til stede i interviewsituationen. Interesseorganisationen har over 200 medlemmer i forundersøgelsesområdet (Naturstyrelsen, 2025b), og det fremgår gennem interviewene, hvordan langt de fleste lodsejere har deres informationer om nationalparken fra Interesseorganisationen, der via e-mails holder medlemmerne opdateret på processen omkring nationalparken. Når e-mails fra Interesseorganisationen har været den primære, og i nogle tilfælde eneste, kilde til information om nationalparken hos lodsejerne, må det derfor betragtes som begrænset, hvor meget variation der vil være i holdningen til nationalparken blandt de adspurgte. Dette understreges af, at flere lodsejere, der har afvist invitationen til interview, har begrundet det med, at det er bedre at tale med Interesseorganisationen, der repræsenterer deres holdninger. Flere lodsejere omtaler Interesseorganisationen som deres talerør, og nogle bemærker, at bekymringerne omkring nationalparkens beføjelser (se afsnit 3.3.2) først er kommet efter, at de har fået oplysninger om disse af Interesseorganisationen.

2.8.2 Kortlægning af holdninger

Oplægget til rapporten har været at kortlægge 20 adspurgte lodsejeres holdninger til nationalparken. Som det fremstår i rapporten, er holdningen til nationalparken overvejende negativ med frygten for fremtidige begrænsninger som den mest udbredte begrundelse. Det er her vigtigst at nævne, at denne rapport ikke har til formål at anskueliggøre, hvorvidt nationalparken vil lede til de nævnte begrænsninger. Lodsejernes holdninger er gengivet tro mod det, interviewdeltagerne har udtalt, og skal derfor ikke ses som objektive udsagn, men som opfattelser af virkeligheden påvirket bl.a. af omstændighederne beskrevet i afsnit 2.8.1.

3 Analyse og resultater

I det følgende afsnit præsenteres først informanterne og derefter analysen på baggrund af de udførte interviews. De udvalgte temaer repræsenterer en blanding af, hvad oplægget fra Naturstyrelsen har ønsket belyst, samt hvad der blandt informanterne blev beskrevet som vigtige faktorer for deres holdning til den potentielle nationalpark. I afsnittet 'Samarbejde og tillid' præsenteres hvordan tidligere erfaringer med myndighederne og processen omkring forundersøgelsen af nationalparken har påvirket lodsejernes overordnede holdning til projektet. I afsnittet 'Forståelser af frivillig deltagelse' præsenteres det, hvordan lodsejerne skelner mellem forskellige aspekter af frivillighed i nationalparken, samt hvordan nationalparkens beføjelser antages at påvirke dem ved indtegning. I afsnittet 'Motivationer for deltagelse' kortlægges det, hvordan lodsejerne forholder sig til de mulige positive aspekter af nationalparkdeltagelse i form af finansiering, naturprojekter, øget turisme og effekter for lokalmiljøet, og hvorvidt disse effekter påvirker

deres interesse for deltagelse. I afsnittet 'Barrierer for deltagelse' præsenteres lodsejernes forventninger til nationalparkens negative konsekvenser i form af restriktioner for ejendomsudvikling, økonomiske begrænsninger, øget sagsbehandling og myndighedskontrol samt udfordringer med øget offentlig adgang. I afsnittet 'Initiativer til at afhjælpe bekymringer' undersøges det, hvorvidt sammensætningen af nationalparkbestyrelsen eller juridiske garantier ville kunne afhjælpe nogle af lodsejernes bekymringer. I afsnittet 'Afgrensning af nationalparken' kortlægges lodsejernes præferencer for de tre modeller for afgrensning fra Naturstyrelsens oplæg, samt hvordan ønsker for fremtiden påvirker lodsejernes præferencer. Slutteligt præsenteres det i 'Forslag til modeller for lodsejerdeltagelse', hvordan lodsejerne sammenholder processen for nationalparken med processen omkring Grøn trepart, og hvilken tilgang der blandt lodsejerne foretrakkes for fremtidige samarbejder med myndighederne.

3.1 Informanter

Informanterne er udvalgt ud fra Naturstyrelsens liste over de 37 største lodsejere inden for den relevante afgrensning. Den følgende beskrivelse afspejler, at informanterne optræder anonymt.

De 19 informanter er tilknyttet ejendomme inden for afgrensningen. Størstedelen af informanterne er ejere af den relevante ejendom. Nogle informanter besidder rollen som den daglige leder/forvalter/direktør og udtaler sig på vegne af ejer. I analysen omtales samtlige informanter som 'lodsejere' for at sikre anonymitet.

Størstedelen af informanterne er fastboere på ejendommene, imens resten besiddes ud fra rekreative eller investeringsmæssige formål. Et flertal af ejendommene er godser, imens et mindretal består af klassiske landbrugsejendomme eller jordbesiddelser uden landbrugsmæssig drift. Størstedelen af ejendommene er gået i arv i flere generationer. Af indtægtskilder nævner de fleste land- og skovbrug, jagt, naturpleje og udlejningsejendomme. Et fåtal har indtægter på vedvarende energianlæg og turisme.

Det er ikke opgivet fra Naturstyrelsen, hvor stort et areal de respektive ejendomme har indtegnet i den relevante afgrensning. Hos nogle mindre lodsejere er samtlige hektarer indtegnet i afgrensningen, imens det blandt de fleste større lodsejere drejer sig om en procentdel. De 19 informanter har under interviewet oplyst om størrelsen på deres samlede ejendomsbesiddelser i området omkring Smålandsfarvandet (på Sjælland, Lolland, Falster og øerne), der i gennemsnit er udregnet til 1339 hektar. Nogle lodsejere besidder desuden ejendomme i andre landsdele.

Størstedelen af informanterne er medlemmer af Interesseorganisationen for Lodsejere i Nationalpark Smålandsfarvandet (se afsnit 2.8.1). Nogle beskriver sig selv som aktivt deltagende i arbejdet, imens andre beskriver sig selv som passive medlemmer. Næsten alle medlemmer har deltaget i Interesseorganisationens afholdte møde på Rosenfeldt Gods og modtager løbende information om Interesseorganisationens arbejde på e-mail.

Samtlige informanter er, uanset køn, i rapporten tildelt et pseudonym tilfældigt udvalgt ud fra Dansk Navneleksikons liste over populære drengenavne.

3.2 Samarbejde og tillid

Det er relevant at forstå lodsejernes motivationer og barrierer for deltagelse i nationalparken i konteksten af deres tidligere erfaring med offentlige myndigheder omkring naturregulering samt processen omkring nationalparken. I det følgende afsnit kortlægges først lodsejernes erfaring med naturregulering og samarbejde med kommunale medarbejdere. Efterfølgende kortlægges processen omkring nationalparken,

og hvordan de forskellige interaktioner og udmeldinger ifølge lodsejerne har formet deres holdning til det overordnede projekt.

3.2.1 Tidligere erfaringer med myndighederne

I kortlægning af holdninger til nationalparken er det tydeligt, at samtlige lodsejere holder projektet op mod tidligere erfaringer med naturbeskyttelsesregulering og de forskellige myndigheders ageren i konkrete sager. Man kan derfor ikke analysere lodsejernes holdning til nationalparken isoleret, men bør betragte den som en holdning forankret i den kontinuerlige kontakt og erfaring, som lodsejerne har med forskellige offentlige myndigheder omkring konkret udmøntning af lovgivning.

Erfaringer med naturbeskyttelseslovgivning

Mens nogle lodsejere forbinder nationalparken til en overordnet følelse af at blive begrænset i sin landbrugsproduktion grundet den omfattende regulering og kontrol af landbruget, sammenholder samtlige lodsejere nationalparken med tidligere konkret erfaring med naturbeskyttelsesregulering.

Alle lodsejere har erfaringer med enten Natura 2000, Ramsar-områder, Naturbeskyttelseslovens paragraf 3, Særligt følsomme landbrugsområder (SFL), Grønt Danmarkskort eller kystbeskyttelseslinjen, og flere af lodsejerne sammenligner negative erfaringer herfra med deres bekymringer om nationalparken. Særligt udpegningen af paragraf 3-områder har formet deres holdning til naturregulering, da lodsejerne oplever at paragraf 3's begrænsninger først blev gældende efter, at man var blevet lovet, at lovgivningen ikke ville få nogle konsekvenser:

Mange af de her ting, der er kommet, som Natura 2000 og paragraf 3 osv., der var ikke noget farligt ved dem, da de kom. Og så 10 år efter ændrer der sig en lovgivning, som man bliver indbefattet af, og så bliver man ramt på driften. Men det sker 10 år efter, så der er ikke nogen compensation, og du har fået sagt ja til det, fordi du fik at vide, at der ikke var noget farligt i det. (Hans)

På grund af denne erfaring med paragraf 3 "stritter alt" på Søren, når man taler om en nationalpark, og Jens mener, at "historien skræmmer". Nationalparken bliver en del af fortællingen om myndighederne, der konstant "strammer skuren" (Erik), og hvor myndighedernes oprindelige udmeldinger om restriktionsfri lovgivning senere vil ændre karakter til påbud og begrænsninger. Disse begrænsninger kan ifølge lodsejerne komme langt ude i fremtiden, og derfor har ministerens eller embedsfolks forsikrende udmeldinger ikke nogen beroligende effekt. For nogle lodsejere er frygten ikke baseret på egne erfaringer, men på historier fra naboer eller en tidligere ejer.

Andre lodsejere omtaler oplevelser med naturbeskyttelseslovgivning mere neutralt, og for dem er det ikke disse erfaringer, der former deres holdning til nationalparken, selvom de fleste dog stadig er forbeholdne. Henrik mener at "vi jo har sagt ja til det (paragraf 3 og Natura2000) i sin tid, så det er sådan som det er", og hvis Michael får udpeget noget paragraf 3 "så er det jo det, det er. Altså, det er jo ikke værre". For Per er paragraf 3 en "fuldstændig fast ting", der tænkes ind i udviklingen af ejendommen. Det er cirka fordelt ligeligt, hvorvidt lodsejerne artikulerer deres erfaring med naturbeskyttelseslovgivning som en negativ parameter i deres holdning til nationalparken eller ej.

Erfaringer med kommunen

Adspurgt beskriver lodsejerne deres forhold til medarbejdere i kommunen fra "rigtigt godt" til "fint" til "anstrengt". Det er ikke enstemmigt, hvad der har påvirket forholdet, da lodsejernes holdning ofte er baseret

på erfaringer fra enkeltsager. Gennemgående irritationer omhandler uanmeldte besøg, lang sagsbehandling, manglende forståelse for lodsejers udviklingsønsker, voksende bureaukrati, snæver fortolkning af lovgivning samt pludselige paragraf 3-registreringer. Nogle lodsejere omtaler det at have med kommunen at gøre som et stort arbejde, og Jesper beskriver f.eks., hvordan hans mange sager i kommunen har medført, at han *"næsten har haft en advokat ansat i døgn drift i flere år"*. De samme lodsejere mener, at kommunen hele tiden presser på med nye regler, der modarbejder lodsejernes ønskede udvikling.

Hos de lodsejere, der beskriver at have et godt forhold til kommunen, baserer dette sig på oplevelser med at blive lyttet til, at være i dialog, at føle ejerskab og have mulighed for at påvirke processer. Grøn trepart bliver af flere præsenteret som en kontrast til nationalparken, da processen her er frivillig og dialogbaseret. En særligt positiv lodsejer mener, at *"kommunen har forstået, hvor vigtigt det er at inddrage lodsejerne som det allerførste, uanset hvad det er for nogle ting, der foregår med hensyn til teknik og miljø og natur"* (Ole). De fleste lodsejere, der beskriver deres forhold til kommunen som *"godt"*, er dog stadig bekymrede for nationalparken. Oles gode forhold til kommunen mindsker ikke hans bekymring for *"alt det myndighedsbøvl, der følger med udpegningen (af nationalparken)"* med henvisning til den efterfølgende restriktive forvaltning på udpegede arealer og disses naboarealer. Ligeledes frygter Lars nationalparken pga. tidligere erfaring med myndighedernes snævre fortolkningsramme af eksisterende lovgivning.

3.2.2 Processen omkring nationalparken

I lighed med tidligere erfaringer med kommunen og naturbeskyttelseslovgivning kan man ikke adskille lodsejernes holdninger til nationalparken fra den foreløbige proces og forholdet til de relevante embedsfolk og politikere. I følgende afsnit beskrives, hvilke parametre der særligt har påvirket flertallet af lodsejernes holdninger og sammenhængen med oprettelsen af Interesseorganisationen.

Forhold til Naturstyrelsens medarbejdere

Ingen lodsejere omtaler forholdet til medarbejdere i sekretariatet for Nationalpark Smålandsfarvandet som mærkbart negativt. Nogle lodsejere har haft medarbejdere fra sekretariatet på besøg til en indledende kortlægning af interesser, og selvom dette bliver omtalt som en positiv gestus, tror lodsejerne ikke på, at samtalen har gjort en forskel. Lars har f.eks. ikke stor tiltro til, at de bekymringer, han har nævnt i samtalen, vil blive taget i betragtning i udarbejdelsen af nationalparken. Nogle lodsejere nævner også Naturstyrelsens afholdte offentlige møder om nationalparken som en positiv anerkendelse, hvorimod andre ville ønske, at der var blevet afholdt noget specifikt for lodsejere i forundersøgelsesområdet. En lodsejer mener, at medarbejdere i sekretariatet har været lydhøre og gode til at forstå lodsejernes bekymringer, men at de arbejder på en bunden opgave: *"Problemet er lidt, at de er blevet stækket en lille smule, synes jeg, af at man fra sådan et meget højt politisk hold har bare sagt, det her er en 'skal'-opgave, færdig slut"* (Søren). Samtidig påpeger Ole, at det er Naturstyrelsen, der historisk har været afsender på fuglebeskyttelses- og habitatområder, hvilket kan give en forudindtaget negativ holdning over for medarbejderne.

Nationalparkprocessens ukonkrete natur

Adspurgt om, hvad lodsejerne ved om den foreløbige nationalpark, bliver der refereret til flere forskellige kilder. De, der har afholdt personlige møder med Naturstyrelsen, nævner information fra disse, imens en del har deltaget i Naturstyrelsens offentlige informationsmøder. Flere af lodsejerne har desuden deltaget i Interesseorganisationens møde på Rosenfeldt Gods og har efterfølgende fået information om projektet via e-mails fra Interesseorganisationen. På trods af deltagelse i et eller flere af ovenstående møder mener flere

lodsejere, at de ikke ved specielt meget om projektet. Adspurgt om at uddybe mener lodsejerne, at de ikke "ved noget", fordi projektets formål er uklart og konsekvenserne ugenomsigtige:

Hvad er formålet? Det er der ikke en kæft, der er har fortalt. Jeg tror ikke, der er nogen, der ved det. Men det kunne jo være det allervigtigste at finde ud af. (John)

Vi ved jo ikke rigtigt, hvad det er, vi forpligter os til rent politisk på nuværende tidspunkt [...] Altså det er svært at sidde her og tage stilling til noget som helst, når vi ikke rigtig ved, hvad det egentlig, der sker. (Niels)

Der er jo ingen, der ved nogen ting. Hvis du stiller et spørgsmål, så er der ingen, der ved det. Det er der ikke taget stilling til endnu. så tænker du, okay. Der er jo ingen, der ved, hvad der foregår, heller ikke fra dem der holder møderne. (Henrik)

Både lodsejere med negativ, neutral og positiv holdning til nationalparken nævner den manglende konkretisering som et forbehold for deres potentielle deltagelse. Det er altså tydeligt at nationalparksprocessens åbne format, hvor ingen projekter på forhånd er defineret, har stor betydning for lodsejernes forbehold. Ingen lodsejere betragter det åbne format som en mulighed for at præge projektet i en positiv retning. Samtidig forstås Naturstyrelsens udvalgte forundersøgelserområde, der er udgjort af kyststrækningen fra strandkanten og 3 km ind i landet (kystnærhedszonen) som ubegrundet og forstærkende for ideen om nationalparken som retningsløs.

Udpegning af forundersøgelserområdet

Forundersøgelserområdet på 3 km ses ikke kun som ubegrundet, men også som et problem, da der er "tegnede streger" på lodsejernes jord uden inddragelse. Nogle lodsejere betragter udpegningen som en provokation, og Ole påpeger f.eks., hvordan "man havde undgået mange problemer, hvis man havde ladet være med at tage den her 3 km-zone fra en start. Det falder folk for brystet." Forundersøgelserområdet bekræfter lodsejernes følelse af ikke at blive inddraget, og for flere betragtes forundersøgelserområdet ikke som et potentialekort, men en mulig endelig afgrænsning. Det får f.eks. Søren til at udtrykke: "Det er jo overhovedet ikke frivilligt. Linjen er jo tegnet. Jeg er jo blevet inddraget i noget, jeg overhovedet ikke er blevet spurgt om. På noget tidspunkt."

Udmeldinger om afgrænsning og restriktioner

Et gennemgående tema, der har formet en del lodsejeres forbehold over for nationalparken, er processen omkring, hvorvidt afgrænsningen af nationalparken er op til Styregruppen eller forligskredsen. Ifølge disse lodsejere har et uklart forløb fundet sted:

Til at starte med var det Styregruppens opgave at foreslå, om det skulle være frivillighed eller ikke frivillighed. Og så fik vi at vide, at det ikke var op til Styregruppen at foreslå, om det skulle være frivillighed eller ikke frivillighed. Det skulle besluttes i forligskredsen. Og da vi så anfægtede det, fik vi så at vide, at det var en fejlkommunikation, for det var op til Styregruppen at foreslå frivillighed eller ikke frivillighed. [...] Og så bliver man nervøs. (Hans)

Denne proces har efterladt en del lodsejere skeptiske og med en følelse af, at "det hele bliver styret inde fra København" (Niels), hvor lodsejernes bekymringer ikke bliver taget i betragtning. Nogle mener, at miljøministeren valgte at ændre praksis i erkendelse af, at der var lokal modstand mod projektet, og herved er der opstået en dyb mistillid og forståelse af, at nationalparken modarbejder lokale interesser. Michael

mener f.eks., at Naturstyrelsens skiftende udmeldinger om frivillig afgrænsning har gjort modstanden mod projektet større, end den ellers ville have været.

Ligesom med afgrænsningen nævner nogle lodsejere også Naturstyrelsens kommunikation om restriktioner i nationalparken som bekymrende. Ifølge disse lodsejere har Naturstyrelsen først meldt ud, at der ingen restriktioner ville være i nationalparken. Efterfølgende har en advokat på bestilling fra Interesseorganisationen gennemgået lovgivningen og meldt ud, *"at der er væsentlige hindringer i dit område, hvis du bliver underlagt en nationalpark"* (Michael). Der henvises her til Planlovens paragraf 29 stk. c, som lodsejerne mener giver nationalparkbestyrelsen vetoret over for byggeprojekter. Ifølge Erik har Naturstyrelsen efterfølgende meldt ud, at paragraffen aldrig har været benyttet, hvilket han ikke er enig i: *"Myndighederne holder fast i at småbenægte det, at det ikke passer, og siger, at det ikke bliver brugt (vetoretten). Men man er blevet sendt i byen med en halv historie, og det gør mig meget bekymret."* Ligesom med udmeldingen om frivillig afgrænsning er nogle lodsejere efter forløbet af den opfattelse, at Naturstyrelsen først har ændret udmelding, efter at det er lykkedes lodsejerne at modbevise de oprindelige udsagn:

Den er kommunikeret dårligt, hvis jeg skal være helt ærlig. Altså, det var noget med, at der kan ingenting ske. Alt er godt. Der kan ingenting ske. Åh- det kan være, at der kommer noget alligevel, men vi kan ikke sige, hvad det er. (Michael)

Andre lodsejere, der er mere positivt stemt over for nationalparken, påpeger samme problematik som en kilde til konflikt:

Så siger man, det her, det har ingen indflydelse på nogen former for landbrugsdrift overhovedet, eller andre restriktioner. Så får man det beskrevet så tyndt i bestemmelserne for, hvad man skal kunne i en nationalpark, for at få alle med. Og så efterfølgende, så er der nogen, der, når man så gerne vil gennemføre nogle projekter, så siger landmændene, jamen i lovede os, at der ikke ville være nogle ændringer. (Per)

Der er altså blandt en del lodsejere, med varierende begejstring over nationalparken, en klar kritik af en proces, hvor de mener Naturstyrelsen har ændret holdning og ikke meldt klart ud om mulige restriktioner fra projektets begyndelse. Dette forstærker lodsejeres fornemmelse af, *"at det bare skal hastes igennem"* (Niels), og at *"konklusionen den er skrevet (på forhånd)"* (Ole).

Manglende inklusion

I processen med oprettelsen af Styregruppen, bliver det af nogle lodsejere påpeget, at fordelingen af inviterede organisationer har været skæv. Disse lodsejere finder det f.eks. kritisabelt, at Dansk Skovforening oprindeligt ikke var inviteret med i Styregruppen, hvilket lodsejerne efter henvendelse til Naturstyrelsen *"fik rettet op på"* (Ole). Samtidig mener disse lodsejere, at der i Styregruppen er *"en kæmpe overrepræsentation af grønne organisationer [...] og alle mulige, der overhovedet ikke har hånden på kogepladen"* (Christian). Følelsen af at blive sat uden for indflydelse fylder for disse lodsejere, der samtidig føler, at de har skullet fremskaffe dokumentation for nationalparkens potentielle begrænsninger, før Naturstyrelsen begyndte at lytte til deres bekymringer:

Det var lidt uhyggeligt, at vi fandt jo i lodsejergruppen en paragraf, som politikerne ikke var opmærksomme på i Nationalparkloven [...] Og det er bare uheldigt, at vi skal sidde som, forstå mig ret, dumme landmænd, og finde noget, som politisk ikke var et opmærksomhedspunkt. (Hans)

Som ovenstående citat nævner, har nogle lodsejere som reaktion på, hvad de betragter som en mangelfuld proces, oprettet Interesseorganisationen, som mange af de interviewede lodsejere nu er medlemmer af. Interesseorganisationen er dannet af forskellige land- og skovbrugforeninger, bl.a. Sektionen for Større Jordbrug i Landbrug & Fødevarer, hvis formand har en plads i Styregruppen.

Miljøministerens personlige ønske

I forlængelse af lodsejernes følelse af manglende gennemsigthed, skiftende udmeldinger, topstyring og en forhastet proces befinder der sig også en gennemgående fortælling hos flere lodsejere om, at nationalparken er miljøministerens personlige ønske:

For mig personligt virker det her meget som et politisk projekt for Magnus Heunicke, som han har forsøgt at køre igennem lempeligst muligt. Det er jo bare min egen personlige holdning, og da han så har fået noget modstand på det, så er han begyndt at trække i land igen og sige, at det var ikke sådan, det var tænkt. (Hans)

Forståelsen bakkes op af lodsejernes fortælling om, at miljøministeren har sommerhus i området, og at han "gerne vil have et monument, så længe han er minister på, at jeg fik det her igennem" (Erik). Dette efterlader mange lodsejere med en følelse af, at projektet er "et prestigeprojekt for prestigeprojektets skyld" (Lars), og at det er miljøministeren, og ikke de lokale, der vil få gavn af nationalparken:

Interviewleder: Du forestiller dig ikke, at det at blive benævnt som en nationalpark vil have en positiv effekt?

Christian: Overhovedet ikke. Det er fuldstændig ligemeget. Det betyder kun noget for Magnus Heunicke. Han er født i Næstved.

Denne fortælling forstærker de kritiske lodsejeres forståelse af, at projektet er pålagt ovenfra, og at der derfor er desto mere grund til at være kritisk over for nationalparken.

3.2.3 Delkonklusion

I dette afsnit er det belyst, hvordan tidligere erfaring med myndighederne samt processen med Naturstyrelsen omkring nationalparken har påvirket lodsejernes holdning til projektet. Samtlige lodsejere har erfaring med naturregulering, og omkring halvdelen af de adspurgte trækker på disse erfaringer i deres fortælling om nationalparken. Særligt erfaring med paragraf 3-lovgivning gør flere lodsejere skeptiske, da de har en opfattelse af, at restriktioner er opstået på disse områder på trods af myndighedernes lovning om det modsatte. Nogle lodsejere beskriver deres løbende kontakt med kommunen som værende et stort arbejde, imens andre har et godt forhold til de relevante ansatte. I de gode relationer bliver det særligt fremhævet, hvordan samarbejdet er frivilligt og dialogbaseret. I processen omkring nationalparken omtaler flere lodsejere projektets ukonkrete natur som årsag til, at de ikke "ved noget" om det, og at de derfor er forbeholdne over for at deltage.

Nogle lodsejere betragter udpegningen af forundersøgelserområdet som en provokation, da der er blevet tegnet streger på deres jorde uden samtykke. Samtidig har en del lodsejere en opfattelse af, at Naturstyrelsen har været uklar i sine udmeldinger om processen for nationalparkens afgrænsning og potentielle restriktioner, hvilket har ført til en udbredt skepsis over for projektet. Den oprindelige sammensætning af Styregruppen bliver af nogle lodsejere omtalt som problematisk, da de fandt, at der var for mange grønne og for få landbrugsorienterede organisationer repræsenteret. Kombinationen af følelsen af mangelfuld

information og repræsentation har fået nogle af lodsejerne til at oprette Interesseorganisationen, hvori mange af lodsejerne nu er medlemmer. Lodsejerne betragter Interesseorganisationen som deres mulighed for at påvirke processen omkring nationalparken, som flere i øvrigt mener er et prestigeprojekt forankret i miljøministerens personlige forhold til området. Alt dette efterlader mange lodsejere kritiske over for processen og projektet, hvilket må forventes at påvirke motivationer og barrierer for deltagelse.

3.3 Forståelser af frivillig deltagelse

Et essentielt element for lodsejernes beskrivelse af deres skepsis over for nationalparken er, hvordan de mener, at deres opfattelse af frivillighed ikke er forenelig med, hvad processen omkring nationalparken har repræsenteret. I følgende afsnit kortlægges det, hvordan lodsejerne skelner mellem frivillighed i nationalparkens afgrænsning og frivillighed for projektdeltagelse i nationalparken. Dette holdes op mod lodsejernes opfattelse af nationalparkens beføjelser som værende af ganske betydelig karakter.

3.3.1 Frivillig afgrænsning eller frivillig deltagelse

En distinktion, der optager en del lodsejere, er forskellen mellem frivillig nationalparkafgrænsning og frivillig projektdeltagelse i nationalparken. Disse lodsejere mener, at Naturstyrelsens udmelding om frivillig deltagelse er ukorrekt:

Det er jo ikke frivilligt, om du vil være med i Nationalparken. [...] på dansk, så tror man jo, at når det er frivilligt, jamen så tegner de bare dit område ud, fordi det er jo frivilligt, om du vil være med. Det er det jo ikke. Området bliver indtegnet. Men du bestemmer selv, om du vil benytte dig af de muligheder, det giver. Det er det, der er frivilligt i det. Men det er ikke frivilligt, om du vil være tegnet ind. (Lars)

Distinktionen skal forstås som, at lodsejerne er utilfredse med Naturstyrelsens udmelding om, at deltagelse i Nationalparken er frivillig, hvis ikke hver enkelt lodsejer frivilligt kan vælge, om de vil indtegnes i nationalparkens afgrænsning. Hvis du er blevet indtegnet mod din vilje, mener lodsejerne derfor ikke, at man kan kalde det frivilligt at deltage i nationalparken, selvom den efterfølgende projektdeltagelse vil være baseret på frivillighed. De lodsejere, der påpeger vigtigheden af denne distinktion, mener, at det er Interesseorganisationen, der har skabt dette fokus, da der *"tilsyneladende ikke var nogen, der havde tænkt på det. Men det er to ret væsentlige forskelle"* (Christian).

Samtlige lodsejere mener, at afgrænsningen bør være frivillig, men en del påpeger, hvordan processen omkring den frivillige afgrænsning har været utydelig fra Naturstyrelsens side (se afsnit 3.2.2). Selv lodsejere, der er positive over for nationalparken, mener ikke, at man bør tvinge kritiske lodsejere med i afgrænsningen, men at man i stedet bør *"finde ud af, hvor skoen trykker henne hos dem for at finde ud af at få dem med. Så må man jo lave nogle særlige aftaler med dem, eller gøre noget andet"* (Per). Andre lodsejere med begrænset kontakt til Interesseorganisationen skelner ikke på samme udtalte vis mellem de forskellige forståelser af frivillighed og mener i stedet blot, at det er godt, at deltagelse er frivillig.

3.3.2 Nationalparkens beføjelser

Den skarpe distinktion mellem frivillig nationalparkafgrænsning og frivillig deltagelse i nationalparkens projekter optager lodsejerne grundet deres forståelse af nationalparkbestyrelsens beføjelser. Et oplæg fra en advokat på et åbent lodsejermøde arrangeret af Interesseorganisationen bliver af en del refereret som kilden til deres skepsis:

Det er sjovt, du siger det der frivillighed, og det er også korrekt. Det er det, de siger. Men det passer bare ikke helt, fordi det viser sig så bare, at de kan så gå ind og overrule, som jeg har fået det præsenteret af en jurist i hvert fald på det der møde nede på Rosenfeldt. (Niels)

Der er blandt disse lodsejere modstand mod at blive indtegnet, da de mener, at indtegningen vil give nationalparkbestyrelsen en vetoret *"som kan stoppe hvad som helst"* (Jens). Den omtalte vetoret henviser til Planlovens paragraf 29 stk. c, der beskriver, hvordan nationalparkfonde kan nedlægge veto mod et planforslag (jf. afsnit 3.2.2). Adspurgt til hvilke projekter den omtalte vetoret tidligere har forhindret i andre nationalparker, nævner nogle eksempler som afvisning af udvinding af råstoffer, støjregulativer ved en grusgrav samt afslag på opsætning af vindmøller. Andre har ikke nogen konkrete eksempler, men mener at beføjelsen i sig selv giver grund til bekymring: *"Så kan man jo spørge sig selv, hvorfor så skrive den ind, hvis de ikke vil bruge den. Så kan man jo også vælge at lade være med at skrive den ind"* (Jens).

Nogle lodsejere nævner ikke nationalparkbestyrelsens nuværende beføjelser som deres største frygt, men den fremtidige mulige regulering, når man først er indtegnet: *"Der ligger en grundlæggende nervøsitet i, at hvis man først er tegnet ind på et kort, og der så lige pludselig kommer ny lovgivning inden for den indtegning, så er vi stort set blevet bondefanget"* (Jan). Det er for disse lodsejere blot et spørgsmål om tid, før et nyt flertal i Folketinget eller Europa-Parlamentet laver lovgivningen om, da *"der står noget, indtil der står noget andet"* (John). Andre lodsejere omtaler tidligere erfaringer med lovgivning, der løbende har ændret karakter fra frivillig til tvang som kilden til deres skepsis over for Naturstyrelsens definition af frivillig deltagelse (se afsnit 3.3.1). Der udtrykkes derved både frygt for ukendt lovgivning og beføjelser fra politikere langt fra den lokale kontekst, hvilket understøtter fortællingen om et udefrakommende og udefineret projekt uden lokal forankring.

3.3.3 Delkonklusion

I dette afsnit er det belyst, hvordan distinktionen mellem frivillig afgrænsning af nationalparken og frivillig deltagelse i nationalparkens projekter er en afgørende parameter for mange lodsejere. Lodsejerne mener ikke, at Naturstyrelsens udlægning har været korrekt, og ydermere at det er Interesseorganisationen, der har skabt fokus på forskellen mellem de to forståelser af frivillighed. Fokus på denne distinktion bunder i lodsejernes opfattelse af nationalparkens beføjelser, hvilket er blevet belyst af en advokat til et møde arrangeret af Interesseorganisationen. Ifølge lodsejerne vil nationalparkbestyrelsen kunne nedlægge veto mod fremtidige udviklingsprojekter, og en del lodsejere frygter frem for alt, hvordan nationalparkbestyrelsens beføjelser kan udvikle sig via mandat fra Folketinget eller Europa-Parlamentet.

3.4 Motivationer for deltagelse

Overordnet udtrykker få af de adspurgte lodsejere interesse i at deltage med frivillige projekter i den potentielle nationalpark, hvilket delvist bør holdes op mod de tidligere afsnits kortlægning af lodsejernes opfattelse af den forudgående proces samt lodsejernes frygt for fremtidige begrænsninger ved deltagelse (se afsnit 3.5). Ydermere må besvarelsene ses i lyset af, at lodsejerne mener, at formålet med nationalparken mangler konkretisering, og at det derfor er abstrakt for dem at forholde sig til konkrete fordele ved deltagelse (se afsnit 3.2.2). I det følgende afsnit kortlægges lodsejernes perspektiver på nationalparkens muligheder for udvikling af økonomi, natur, turisme og lokalmiljø. Overordnet set udtrykker flere lodsejere dog, at de på trods af interesse i specifikke elementer, ikke anser potentielle fordele som værende i stand til at opveje ulemperne: *"Uanset hvad den måtte bidrage til positivt, så overstiger det ikke bekymringen for, at konsekvenserne på lang sigt overstiger, altså på ethvert plan, de mulige fordele, der vil være"* (Christian).

3.4.1 Finansiering

Adspurgt til projektdeltagelse nævner nogle lodsejere, at de betragter de økonomiske midler tilknyttet nationalparken som alt for begrænsede til, at deltagelse har interesse:

Der ligger nogle økonomiske midler, der kan søges. Men der må jeg bare være ærlig og sige, at jeg synes godt nok, det er småpenge, det der bliver snakket om. Det er sådan noget 20 millioner om året, der kan søges til aktiviteter i en Nationalpark. Og det er jo ingenting. (Jens)

De begrænsede midler får Hans til at betragte, at "der bliver en krig om dem", og Jens påpeger, "at der allerede er mange andre muligheder for at søge penge til projekter". Disse betragtninger får flere lodsejere til at udtrykke, at projekter i nationalparken ikke vil blive til noget, eller at de ikke har tiltro til, at de vil kunne få den kompensation, de mener, ville være nødvendig, hvis de skulle deltage. De lodsejere, der er positive over for projektdeltagelse, nævner også de begrænsede midler som en udfordring:

Der er jo ikke mange penge i det. Man glemmer lige at sætte bevillingerne op til nationalparkerne. Så skal de nationalparker, der så er, så bare dele. Og så bliver leverpostejeren bare endnu tyndere smurt ud, end den var i forvejen. Og det synes jeg er forkasteligt. (Per)

Nogle lodsejere har således en forventning om, at de midler, der samlet set er i dag til nationalparker, fastholdes uanset, om der kommer flere parker.

3.4.2 Natur

Udvikling af natur på deres ejendomme er noget mange lodsejere udtrykker interesse for, og flere italesætter, hvordan naturpleje allerede finder sted på deres bedrift. Nogle lodsejere udtrykker direkte en ansvarsfølelse for at passe på naturen og bidrage til "at gøre noget ved den skrantende biodiversitet" (Michael), "at fjorden er ren" (Lars) og at "passe og pleje naturen så godt, vi overhovedet kan" (Morten). Det er dog begrænset, hvor mange lodsejere der udtrykker interesse i at deltage i udvikling af naturprojekter gennem nationalparken. De, der udtrykker interesse, vil gerne være med til at "højne niveauet for den natur, man har i Nationalparken" (Per), men er samtidig bekymrede for, at en nationalpark ikke nødvendigvis vil bidrage til udvikling af højere naturværdi, da der er for meget fokus på turismeudvikling:

Man kan ikke bare tage en eksisterende natur og sige, at her har vi en nationalpark, og så det eneste vi gør, det er at udvikle cykelstier og udsigtstårne. Man bliver nødt til at allokere nogle midler til, at man også skal gøre den natur i nationalparken bedre. Ellers skal man lade være med at lave en nationalpark. (Per)

Nogle lodsejere mener, at de allerede gør nok for at udvikle natur på deres ejendom, og at de i forvejen har pålagt sig selv begrænsninger, som de ikke ønsker flere af: "Vi har ret mange tiltag på ejendommen i forvejen, vi er i forvejen begrænset af alt muligt [...] Så jeg er ikke så meget til at byde ind med et naturprojekt lige nu" (Peter). En anden lodsejer har ligefrem stoppet udviklingen af et naturprojekt, da nationalparken blev annonceret, da han frygter de kommende begrænsninger.

Flere lodsejere udtrykker ønske om at udvikle nye naturprojekter, men at de ikke ønsker at gøre det i regi af nationalparken. Jf. afsnit 3.3 betragter en del lodsejere ikke deltagelse i nationalparken som frivilligt, hvilket er en essentiel betingelse for deres interesse i at deltage:

Det er ret vigtigt for mig at understrege, det her er jo ikke fordi, jeg er imod natur. Eller skabelsen af natur overhovedet. [...] Det er en modstand for det ukendte med at konstant blive begrænset på vores mulighed for at udvikle os. (Søren)

Vi har interesse i at bevare kulturhistorien for stedet her, og dermed også dens naturhistorie og den natur, der er i landskabet. Men vi er ikke interesseret i at få noget påduttet. Det skal foregå af egen fri vilje. (Jan)

Der er jo ikke nogen af os, der er imod natur og imod mere natur. Vi vil bare ikke pålægges det [...] Det er et fantastisk stykke natur. Hvad kan vi så gøre for at understøtte det? Det så jeg lige så gerne, at man egentlig gjorde frivilligt, sammen med nogen der kunne guide os i det. (Erik)

Andre lodsejere nævner, hvordan eksisterende gode samarbejder med private og offentlige partnere har været afgørende for deres ønske om at udvikle natur. Disse lodsejere mener, at "det bare er nemmere, når man selv går ud og er med til at bestemme, hvordan det skal se ud" (Hans), og at de gode tillidsfulde samarbejder, har fået dem til at udvikle projekter "vi ikke nødvendigvis havde gjort, hvis det ikke var, at vi havde det her supergode samarbejde". Det er altså tydeligt, at interessen for naturudvikling, der artikuleres af mange af lodsejerne, er svær at placere i regi af nationalparken, da den manglende tiltro til frivillighed samt manglende tillidsfulde relationer til de relevante myndigheder står i vejen for deltagelse i projekter.

3.4.3 Turisme

Få lodsejere mener, at turismeudvikling via nationalparken vil påvirke deres bedrift positivt. Blandt de interesserede er der et udtalt forbehold over for, at "det ikke har en masse konsekvenser, som ingen kender. Men ellers vil jeg da synes, det var fedt" (Michael). Nogle lodsejere nævner, at de godt kunne have interesse i turisme, men at de har svært ved at forestille sig, at de ville få lov til at etablere noget inden for kystbeskyttelseslinjens nuværende begrænsninger:

John: Altså vi har snakket en lille smule om at lave [turismeudvikling], men det er også umuligt. For man må ikke bygge noget i nærheden af vandet.

Interviewleder: Fordi man ikke vil kunne få tilladelse?

John: Ja, det er stort set, måske ikke helt umuligt, men det er tæt på. [...] Men vi åbne nok, hvis først der er nogen der kommer og har nogle gode ideer.

Andre kunne også godt have interesse i turisme, men ikke i nationalparkregi: "Det bliver mit eget valg, når jeg gør det, og om jeg vil gøre det" (Hans).

Flere lodsejere har et stærkt ønske om hverken at have noget med turisme at gøre nu eller i fremtiden, da det ikke er en driftsgren, de har interesse i:

Jeg får nul ud af en nationalpark. Ingenting andet end problemer og restriktioner og turismevirksomheder, som jeg hverken lever af eller er interesseret i. (Søren)

Det kan siges ret kort. Altså, i og med at vi ikke har nogen, hverken har haft eller fremadrettet vil have noget som helst med turisme at gøre, så er det totalt uinteressant for os. (Ole)

Jeg kan ikke se hvad en nationalpark, hvad den skal kunne bidrage med. Vi er jo ikke som enkelt lodsejer nogen turistattraktion. Vi er primært en virksomhed. (Morten)

Samtidig udtrykker nogle en manglende tiltro til, at nationalparken vil øge turismen i området, eller at den ønskede turisme kun kan skabes lokalt og frivilligt og ikke af udefrakommende kræfter:

Det gør ingen forskel, at du får sådan en benævnelse. Der hvor det kan gøre en lille forskel, det kan være, hvis du, hvis du lever af turisme, du har en lille Bed and Breakfast [...] Sådan nogle ting kan måske differentiere sig positivt fra andre, hvis de kan sige, vi ligger i en nationalpark. Men den tilfører jo ikke noget. Det er jo bare et navn, det er jo bare en benævnelse. (Christian)

Lige pludselig kommer der jo en sti, fordi folk gerne vil det, men det skal være en frivillig sti [...] Altså den der frivillighed, den tror jeg mere på end at trække noget ned over hovedet på folk. Fordi vi ved, det virker. (Michael)

Turisme er derfor kun en motivation for nogle lodsejere, da langt de fleste enten ikke ønsker at have indtægter fra turisme, ikke ønsker at gøre det i nationalparkregi eller ikke tror på, at nationalparken vil øge turismen i området. Selv for de interesserede lodsejere forelægger en grundlæggende skepsis:

Turismedelen synes jeg jo er spændende, men i og med at der er nogle konsekvenser, som ingen kan gennemskue, og som vil have en effekt, som ingen kan gennemskue, så vil jeg helt klart være mere negativ end positiv. Faktisk meget mere. (Michael)

3.4.4 Lokalmiljø

Nogle lodsejere nævner, at de ikke selv har interesse i turisme, men at de ser positivt på, hvordan det vil gavne lokalmiljøet. Særligt nogle af de lodsejere, der har tilknytning til de beboede øer i Smålandsfarvandet, nævner turisme som en positiv ting:

Jo flere der tager derover, jo mere behov er der for at bibeholde hele samfundet [...]. Jo flere der kommer, jo bedre kører det jo. Og vi vil gerne være med til at prøve at gøre, hvad vi kan for, at vi får nogle folk dertil. (John)

Andre lodsejere med tilknytning til øerne mener, at turismen også kan udvikles uden en nationalpark. Det er i stedet langt vigtigere at prioritere udviklingen af det lokalmiljø, som de føler, kommunen er ved at afvikle gennem reduceret færgeoverfart samt nedlukning af skoler, daginstitutioner og fritidstilbud:

Martin: Det er jo sådan det andet ben, vi står på (på øen), at der er en del turisme. Men ja, alle går sådan og ryster lidt på hånden i øjeblikket.

Interviewleder: I forhold til nationalparken?

Martin: Nej, i det hele taget, hvad udviklingen skal være på øerne her, fordi kommunen er godt i gang med at afvikle det hele.

Andre lodsejere giver udtryk for, at det er vigtigt for dem at bidrage til udvikling af lokalmiljøet, men at det ikke er entydigt, om en nationalpark vil påvirke dette positivt:

Vi har så mange opgaver i at få bare stoppet affolkningen i vores område. Og det tror jeg simpelthen ikke på, at en nationalpark vil hjælpe os med. (Lars)

Det er i højere grad udviklingen af arbejdspladser på deres bedrift, der betragtes som gavnligt for lokalmiljøet:

Vi vil jo gerne skabe nogle arbejdspladser. For arbejdspladser betyder jo børn i skolen, kunder hos købmanden, og der er nogle læger, der har nogle patienter. (Martin)

Jeg har [tal] årsværk her. Og de er alle sammen lokale, og uden dem var vi ingenting, og det er den der gensidige forståelse for, at vi er her på baggrund af de hænder, der er i området. [...] Altså, der er en kærlighed og en forståelse, synes jeg, og en gensidig respekt for, at vi er her sammen. (Søren)

Der er altså blandt flere lodsejere et udtalt ønske om at bidrage til at udvikle lokalmiljøet. I den henseende ser nogle nationalparken som en positiv mulighed, hvorimod andre ikke fokuserer på nationalparken, men på udviklingen af arbejdspladser på egen bedrift. For de sidstnævnte vil de frygtede økonomiske begrænsninger (se afsnit 3.5.2) ved etableringen af nationalparken være i modstrid med ønsket om at udvikle arbejdspladser.

3.4.5 Delkonklusion

Overordnet set har kun få af de adspurgte lodsejere interesse i at deltage i frivillige projekter i nationalparken, og de potentielle muligheder betragtes ikke som at kunne opveje de forventede negative konsekvenser (se afsnit 3.5). Lodsejerne påpeger, hvordan midlerne tildelt nationalparken er for få til at kunne udvikle projekter, og at der er flere og nemmere midler at søge andetsteds. Flere lodsejere har et udtrykt ønske om at udvikle natur på deres ejendom, men ikke i regi af nationalparken, da de ikke betragter deltagelse som frivillig. De har i stedet ønske om at lave naturudvikling med tidligere kendte partnere, da eksisterende samarbejder og tillid er essentielt for deres motivation for at deltage. Nogle lodsejere har ønske om turismeudvikling via nationalparken, men blandt disse har flere fortsat forbehold over for ukendte negative konsekvenser. Andre lodsejere har et stærkt behov for ikke at have noget med turisme at gøre, da de udelukkende betragter sig selv som ejere/forvaltere af en virksomhed med primærproduktion. Der er blandt flere lodsejere en skepsis omkring, hvorvidt nationalparken overhovedet vil bidrage til turismeudvikling, da de mener, at succesfulde initiativer udvikles lokalt og frivilligt. Nogle lodsejere ser indirekte positivt på turisme, hvis det har mulighed for at bidrage til lokal udvikling. Det er dog for disse lodsejere en højere prioritet at få tilført midler direkte til lokalmiljøet. Andre ser udviklingen af lokale arbejdspladser på deres bedrifter som vigtigere for lokalmiljøet end turismeudvikling, og i nogle henseende står de frygtede økonomiske konsekvenser ved nationalparken derfor i direkte kontrast til denne udvikling.

3.5 Barrierer for deltagelse

Mange lodsejere er negativt stemt over for nationalparken grundet en række forventede negative konsekvenser. Denne frygt kan ses i lyset af lodsejernes tidligere erfaringer med naturregulering (se afsnit 3.1.1) samt lodsejernes skepsis over for nationalparkens lovning om frivillig deltagelse (se afsnit 3.3). De negative konsekvenser opfattes derfor som gældende for alle lodsejere, der bliver indtegnet i nationalparken. I det følgende afsnit kortlægges lodsejernes perspektiver på nationalparkens negative konsekvenser i form af restriktioner i drift og udvikling, økonomiske tab, øget sagsbehandling og myndighedskontrol samt øget offentlig adgang.

3.5.1 Restriktioner

Adspurgt om den største frygt ved etableringen af en nationalpark nævner mange lodsejere de fremtidige potentielle begrænsninger for, hvad man må etablere på sin ejendom.

Frygt baseret på begrænsninger fra paragraf 3 og Natura2000

Som beskrevet i afsnit 3.2.1 har flere lodsejere negative erfaringer med begrænsninger fra naturregulering som paragraf 3 og Natura 2000. En del lodsejere trækker på disse tidligere erfaringer, når de skal forklare, hvilke begrænsninger de frygter nationalparken vil medføre:

Det, der fylder mest, det er restriktioner. Det er helt klart, at ligesom historien med Natura 2000, hvor du lige pludselig blev pålagt nogle restriktioner i forhold til artsvalg [...] Det er jo den slags restriktioner, vi er nervøse for at blive pålagt. (Jan)

Jeg forventer, at der på sigt kommer restriktioner. Vi har oplevet det med Natura 2000-områderne [...] Man starter et sted, og så bliver det bare strammet til stille og roligt. (Kim)

Det er den allerstørste anke, det er den der usikkerhed, der er. Og den er jo skabt af blandt andet de her paragraf 3-områder og tilblivelsen af dem, og hvordan de har manifesteret sig igennem tiden. (Søren)

Konkrete, mulige og ukendte begrænsninger

Af konkrete begrænsninger nævner flere lodsejere frygten for at blive tvunget til at deltage i nationalparkens initiativer ved f.eks. at skulle sætte fugletårne op eller afgive plads til parkeringspladser. Andre frygter at blive begrænset i deres dyrkningsvalg, jordarbejde, rekreative anlæg, skovdrift, benyttelse af pesticider eller mulighed for opsætning af vedvarende energianlæg. De nævnte begrænsninger i råderet og udvikling af ens ejendom opsummeres af en lodsejer som, at "kun fantasien sætter grænser" (Christian).

Flere beskriver, hvordan en begrænsning kunne være, at man ikke får lov til at udvide sin svinestald, på trods af at de specifikke lodsejere ikke har dyrehold. En anden nævner, hvordan nationalparken teoretisk set kunne tvinge alle til at blive økologer. En tredje lodsejer beskriver begrænsninger i opsætningen af en potentiel solcellepark, men at "det bare er et eksempel, jeg lige slynger ud" (Martin). Det er altså både frygten for begrænsninger, der rammer deres nuværende drift og en potentiel anden drift i fremtiden, der påvirker lodsejernes skepsis over for nationalparken. Samtidig er frygten ikke altid baseret på begrænsninger for lodsejerens egen bedrift og ønsker for udvikling, men nærmere en principiel modstand mod begrænsninger også på andres vegne. Niels indrømmer, at der måske er lidt "ulven kommer" over hans frygt for begrænsninger, men at det er svært ikke at forestille sig det værste, når man i forvejen føler sig begrænset i sin drift af andre lovgivningsmæssige restriktioner.

For andre lodsejere er frygten ikke de konkrete begrænsninger, men "alle de begrænsninger, jeg ikke kender. [...] Det er de der uklare konsekvenser, som jeg ikke helt ved, hvad går ud på" (Michael). Disse lodsejere frygter begrænsninger, fordi de ikke mener, at konsekvenserne ved nationalparken er anskueliggjort, og derfor frygter de, at alt kan ske.

Nogle lodsejere mener, Naturstyrelsens udmelding om, at der ikke kommer restriktioner i nationalparken, giver grund til bekymring, når de samtidig ikke føler sig oplyste om nationalparkens konsekvenser:

Jeg synes bare, at det her er sådan en lidt lusket måde, man sniger sig til det på ved at sige, at det er frivilligt. [...] man kunne bare spille med rene kort og sige, at jeg tager det fra dig, det skal du gøre dig klart. Så kunne jeg jo ligesom forholde mig til det, men det har man heller ikke gjort. (Henrik)

Noget af det, der får min alarmklokke til at ringe allermest, det er, at der ikke er nogen restriktioner. Det er kun muligheder. Jaerh right. Hvorfor så kalde det en nationalpark? Hvorfor så slå hele det her kæmpe projekt op, hvis der ikke er nogen restriktioner? (Lars)

Fremtidige begrænsninger

Nogle lodsejere mener ikke kun, at der er grund til bekymring for begrænsninger i nationalparkens nuværende form, men påpeger, hvordan fremtidige begrænsninger også bekymrer dem:

Jeg tror overhovedet ikke på, at der ikke kommer restriktioner. Det gør der, men det kan godt være, at det ikke er nu, men der måske kommer restriktioner om 20 år. Men altså, nu har vi drevet det her sted i familien i over [antal hundrede] år. Altså, 10 år, det er ingenting i den her skala. (Kim)

I perspektivet fra en slægtsejendom er det ikke de akutte begrænsninger, der bekymrer mest, men muligheden for at videreføre driften. Samtidig beskriver disse lodsejere, hvordan de ikke kun frygter dansk lovgivning, men hvordan nationalparkloven kan blive behandlet i Europa-Parlamentet:

Jeg kunne godt være bange for, at man ud fra et europæisk plan siger, at nu vælger vi, at alle nationalparker skal overholde det her og det her parameter. Så det er ikke noget, de danske lovgivere er skyld i, men vi bliver ramt af en EU-lov. Det er vi relativt vant til at blive på landbruget. (Hans)

Lodsejerne påpeger at "om fem år, om seks år, om ti år, om 20 år, der er verden bare en anden" (Søren), hvilket medfører, at der ikke kan gives nogle former for forsikringer, der kan reducere deres bekymring for fremtidige begrænsninger.

3.5.2 Økonomi

Frygten for de forskellige former for indskrænkelse af den frie ejendomsret beskrevet i afsnit 3.5.1 hænger sammen med frygten for økonomiske begrænsninger. Af de beskrevne temaer er økonomi, det der bekymrer flest lodsejere ved udsigten til en nationalpark. En del lodsejere er meget overbeviste om, at nationalparken vil medføre økonomiske begrænsninger, hvor andre beskriver det som potentielle økonomiske begrænsninger. Nogle lodsejere er ikke bekymrede.

Økonomisk udvikling

Flere lodsejere frygter, hvordan nationalparken vil begrænse deres muligheder for at drive og udvikle deres virksomhed. Konkret er det mark- og skovdrift samt opsætning af nye anlæg og bygninger, de frygter, vil skade deres økonomi:

Jeg er interesseret i, at det kan drives, som det hele tiden har været gjort. Og hvis der lige pludselig kommer restriktioner på, hvordan man må sprøjte eller jordbehandle, eller på andre måder ligger driftsbegrænsninger, jamen så vil det betyde tab i kroner og øre for mig. (Peter)

Hvis vi bliver begrænset i vores måde at dyrke vores jord på [...] det er jo det der med de der lag, og de kan forskyde sig, som vi kan være bekymrede for. Så det kan også i yderste konsekvens have en negativ økonomisk konsekvens for os også. (Morten)

Det lander jo alt sammen tilbage på det økonomiske output, vi kan have på den jord, vi har. Og i øvrigt handlefriheden, der ligger i vores jord, og den private ejendomsret, som jo til dels står for skud. Det er det, der helt klart er den altoverskyggende bekymring ved at blive udpeget. (Jan)

I forlængelse af at blive begrænset i sin økonomiske udvikling, ligger også frygten for ikke at kunne tilbagebetale sine lån: "Og det (begrænsninger) kan vi jo ikke betale nogen regninger med. Altså vi har en masse kreditforeningslån i alle de ejendomme. Og så ender det jo galt (John).

Jordværdi og belåning

Nogle lodsejere udtrykker bekymring for, hvordan udpegningen som nationalpark og de forventede restriktioner vil påvirke deres jordpriser og belåningsvilkår. For disse lodsejere er der ingen tvivl om, at usikkerheden omkring nationalparkens konsekvenser vil være et opmærksomhedspunkt for banker og realkreditinstitutter:

Jord, der er dyrkbar uden nogen restriktioner, har jo en helt anden pris end, hvis du f.eks. tager et stykke jord, der ligger oven på en vandboring lige nu. Den er vel nærmest usælgelig. Så ja, det har meget stor indvirkning på jordens værdi. (Jens)

Jeg vil gerne beholde jorden, som den er. Og kunne dyrke den fremover, som den er. Og der er også den der frygt for værditab. Altså, jeg har jo gæld i jorden. Så hvis der kommer nogle restriktioner, så risikerer jeg, at jordværdierne falder, uden at min gæld falder. Så stiger min gældsprocent. (Kim)

Der er ingen tvivl om, at der sidder nogle realkreditinstitutter og kigger på, okay, ligger du inden for de tre kilometer (forundersøgelsesområdet), eller du ligger uden for i forhold til belåning. Hvis man skal ud at investere og gøre nogle ting. (Niels)

Nogle lodsejere nævner samtidig jordværdi og belåning som en bekymring i forhold til fremtidige muligheder for generationsskifte.

Udgifter men ingen indtægter

En del lodsejere udtrykker utilfredshed med de forventede økonomiske tab ved en nationalpark set i sammenhæng med, at de ikke har tiltro til eller ønsker at deltage i de økonomiske udviklingsmuligheder (se afsnit 3.4.1 og 3.4.3):

Det vil blive set juridisk som en erstatningsfri regulering. Det er, du står bare med din ejendom, som du har alle omkostninger på [...] og så ser du bare, at den bliver indskrænket og indskrænket og indskrænket. (Christian)

Disse lodsejere nævner f.eks., hvordan deres ejendom "simpelthen ikke kan bære" det øgede tryk fra turisme, og hvordan turister er noget, de hverken "har glæde eller interesse i, men nok kun vil have et tab på enten på min primærdrift eller på jagtleje eller på andet" (Hans). Andre nævner, hvordan øget turisme på deres ejendom vil være en økonomisk belastning, hvis der ikke kan tages entré. De samme lodsejere fremhæver, hvordan øget turisme og flere mennesker på deres ejendom vil påvirke deres jagtlejeindtægter negativt:

Kommer der øget turisme på baggrund af det (nationalparken), så er det jo sådan noget, der indirekte kan påvirke vores jagtlejeindtægter [...] Falder jagtlejeindtægter, så falder jordværdien også på baggrund af det. Og det er da klart en nervøsitet. (Jan)

3.5.3 Sagsbehandling og myndighedskontrol

Adspurgt mener flere lodsejere, at en nationalpark vil medføre øget kontrol og længere sagsbehandlingstid. Nogle lodsejere beskriver det som en stor frygt, hvorimod andre ikke artikulere det som en hovedbekymring. Adspurgt mener de fleste, at det vil blive værre, men at det i forvejen er noget, de bruger megen tid på. Nogle betragter kontrol og administration som en god ting, der giver deres projekter en offentlig blåstempling.

Sagsbehandling

Nogle lodsejere mener, at de i forvejen oplever lang sagsbehandlingstid ved ansøgninger til nye projekter. En nationalpark forventes at øge denne:

Det er jo helt horribelt, at man har så lang sagsbehandlingstid. Og så kan jeg bare se, at hvis vi så får en nationalpark, hvor der sidder nogle og har vetoret oveni, så skal vi ind igennem endnu en instans. Vi har jo ikke tid til at vente på, at de her myndighedsbehandlinger tager så lang tid. (Martin)

Forventningen til øget sagsbehandling hænger sammen med forventningen til, at "Danmarks Naturfredningsforening vil have en større interesse i det, hvis det ligger inden for en nationalpark" (Hans), eller at miljøspørgsmål vil blive vægtet tungere i sagsbehandlingerne. Mere generelt mener flere lodsejere at "et lag mere da kun kan give mere bureaukrati" (Lars), hvor der refereres til de kortlag af miljøregulering på deres ejendom, som lodsejerne kan se i diverse kortprogrammer. De lodsejere, hvis ejendom omfattes af kysbeskyttelseslinjen, har en særlig negativ holdning til yderligere regulering, da de i forvejen føler sig meget begrænsede i deres produktion på disse arealer.

Kontrol

Lodsejere med dyrehold udtrykker en særligt negativ holdning til myndighedernes kontrol, hvilket en del lodsejere forventer vil øges, hvis de inddrages i nationalparken. Andre forventer ikke at kontrollen vil øges, og flere tvivler på, om det kan "blive værre": "Jamen, vi har maksimal kontrol, så der kan simpelthen ikke blive mere kontrol" (Henrik).

3.5.4 Offentlig adgang

Ud over restriktioner i udvikling og økonomiske konsekvenser er den forventede øgede offentlige adgang til deres arealer noget, flere lodsejere artikulerer som en betydelig forventet negativ konsekvens ved nationalparken.

Skrald og oprydning

En del lodsejere frygter, at øget offentlig adgang vil efterlade mere skrald på deres ejendom, hvilket de i forvejen oplever udfordringer med. Særligt fordi de som lodsejere hæfter økonomisk for oprydningen:

Jeg kan lige se, hvis det var, at man så fik succes med det (nationalparken), altså hvem fanden skulle styre det? [...] Og så med parkering og skrald og cykelture og alt muligt andet, altså det hænger slet ikke sammen med vores ejendom. (Jesper)

Jeg har en skov, og der har jeg oplevet, at folk har smidt asbestplader ind i skoven. Og hvem er det, der hæfter for asbestplader, der er smidt af på ens grund? Det er den, der ejer grunden. Så det (øget offentlig adgang) vil jeg absolut ikke være interesseret i. (Kim)

Folk holder sig ikke på stierne

Nogle lodsejere er imod øget offentlig adgang på deres ejendomme, fordi de i forvejen oplever, at besøgende ikke overholder reglerne for færdsel på privat ejendom, såsom at holde sig på stierne:

Men 10 procent kan ikke (overholde reglerne). De går på kryds og tværs. Og det er man meget træt af som lodsejer, at man ikke respekterer den private ejendomsret. (Erik)

Så længe at folk bare respekterer, at de er på privat ejendom, at de er hjemme hos mig. [...] De skal passe på den natur, de færdes i. Men det sker ikke i dag. (Søren)

Mennesker ødelægger naturen

En del lodsejere ønsker ikke øget offentlig adgang, da de mener, at flere besøgende vil skade naturen:

Der er lagt op til, at der skal komme ekstremt meget mere publikum i området, og der er lagt op til, at der skal formidles om det og alt muligt. Og jeg vil bare sige, at hvis de formidler om min ejendom på den front, så kommer de til at smadre al naturen, vi har i forvejen. (Peter)

Som beskrevet i afsnit 3.4.2 har flere lodsejere interesse i naturudvikling, og de ønsker at udvikle natur for naturens skyld og ikke for menneskers:

Hvad er det man vil med naturen og mere natur for hvem? Vi prøver at lave mere natur for naturen og for vildtet. Her vil man prøve at have mere offentlig adgang til naturen. [...] Skal man absolut have offentlig adgang til alt, så jager man bare tingene væk. (Erik)

For disse lodsejere er offentlig adgang ikke foreneligt med naturudvikling, da "Mennesker ikke er godt for natur. Det er så simpelt" (Hans). Nogle lodsejere udtrykker samtidig bekymring for, hvordan øget turisme vil reducere deres jagtlejeindtægter pga. det øgede pres på vildtet (se afsnit 3.5.2). Selv de lodsejere, der er positive over for nationalparken, er bekymrede for, at en nationalpark vil prioritere turisme over naturudvikling:

Hvis det alene er et spørgsmål om at pumpe flere turister og besøgende ud i naturen, men man ikke gør en indsats for den natur, man ønsker at beskytte, så kunne jeg godt finde på at sige, at jeg ikke ville være med. (Per)

Ejerfornemmelse

Nogle lodsejere udtrykker, hvordan de frygter, at nationalparken vil give besøgende en større ejerfornemmelse over arealerne, hvilket vil stille større krav til lodsejerne:

Hvis man siger, at man laver en vej, en grussti eller noget, så har folk, der går på den jo en ejerfornemmelse. Så hvis jeg skulle formaste mig til at lade mit forhjul fra traktoren trille ud over den vej, og der falder en klat jord af, så er det mig, der er galt på den. (Jens)

For mange lodsejere med gods har ejendommen tilhørt deres familie i generationer: "Det er jo hele mit liv og hele min families liv, der har været her og forhåbentlig kommer til at blive ved med at være her" (Hans). Denne ejerfornemmelse gør samtidig, at nogle lodsejere mener, at en øget offentlig adgang vil reducere ejerglæden:

Som ejer har jeg ikke nogen stor glæde af at møde en masse skovpublikum. Ikke fordi jeg vil have det for mig selv, men jeg har bare en større naturoplevelse ved ikke at løbe ind i en masse folk på mine gåture rundt i terrænet. (Ole)

Lodsejerne uden godsbesiddelser udtrykker ikke samme grad af betænkelighed over for offentlig adgang.

3.5.5 Delkonklusion

Den grundlæggende modstand, som mange lodsejere har over for etablering af nationalparken, er forankret i de forventede negative konsekvenser, nationalparken vil have for de indtegnede ejendomme. Mange

lodsejere frygter begrænsninger i deres drift og udviklingsmuligheder baseret på tidligere erfaringer med naturbeskyttelsesregulering. Begrænsningerne artikuleres fra det konkrete, som f.eks. af begrænsninger i planteværn og skovdrift, til begrænsninger de ikke nødvendigvis frygter på deres egne ejendomme, men som en overordnet frygt for begrænsninger for erhvervet. Andre lægger vægt på de ukendte eller fremtidige begrænsninger som deres største frygt. Begrænsningerne kædes sammen med lodsejernes frygt for nationalparkens økonomiske konsekvenser. Her lægges vægt på de tabte indtægter ved de ovennævnte konkrete begrænsninger samt de tabte indtægter og begrænsningers afsmitning på jordværdi og belåningsvilkår.

Nationalparken bliver beskrevet som en erstatningsfri regulering, hvor lodsejerne vil lide tab i form af øget turismetryk og tabte jagtlejeindtægter uden at modtage kompensation. Nogle lodsejere forventer øget sagsbehandling grundet det ekstra 'lag' af regulering som nationalparken vil udgøre, og en del forventer også øget kontrol. Det er dog ikke det, der bekymrer de fleste lodsejere mest. En del lodsejere ser negativt på øget offentlig adgang på deres arealer grundet negative forventninger til øgede mængder skrald og besøgende, der ikke holder sig på stierne. Lodsejerne ønsker at udvikle naturen "for naturens skyld" og ikke for besøgende, og lodsejerne med generationelle tilknytninger til deres ejendomme føler, at nationalparkens effekt på øgede besøgstal vil påvirke deres ejerglæde negativt.

3.6 Initiativer til at afhjælpe bekymringer

Som afbødning for de forventede negative konsekvenser af nationalparken (se afsnit 3.5) er lodsejerne blevet bedt om at forholde sig til, om specifikke initiativer ville kunne afhjælpe deres bekymringer. I det følgende afsnit kortlægges det, om henholdsvis sammensætningen af nationalparkbestyrelsen og en juridisk garanti kunne have en positiv effekt på lodsejernes holdning til nationalparken.

3.6.1 Sammensætning af nationalparkbestyrelsen

Ved udtrykt skepsis over for projektet, og særligt nationalparkbestyrelsens beføjelser, er lodsejerne blevet spurgt, om et lodsejerflertal i bestyrelsen for nationalparkbestyrelsen ville ændre deres holdning. Flere lodsejere udtrykker ønske om højest mulig repræsentation af lodsejere i den potentielle bestyrelse. Adspurgt om et lodsejerflertal kunne ændre deres holdninger, siger mange dog nej:

Det er jo selvfølgelig godt, at der vil sidde en masse lodsejere, men de får jo formentlig mandat ovenfra og nogle rammer, de skal bevæge sig inden for. Så det ville ikke ændre på noget. (Morten)

Nej, det vil det ikke, fordi jeg har set, at uanset hvilken form for flertal der er, hvis man på politisk hold ønsker, at der er noget, der skal gennemføres, så bliver det gennemført. (Søren)

Der er blandt disse lodsejere ikke tiltro til, at nationalparkbestyrelsen vil have handlerum til at forvalte nationalparken i overensstemmelse med lodsejernes ønsker, da der både er frygt for rigide rammer og topstyring samt nye bestemmelser fra et ændret politisk flertal. Andre lodsejere mener modsat, at et flertal af lodsejere i bestyrelsen ville gøre dem mere positive over for projektet.

3.6.2 Juridisk garanti

Med en juridisk garanti menes en lovmæssig bekendtgørelse, der ville sikre, at deltagelse i nationalparken er frivillig (ud fra lodsejernes forståelse af frivillighed, da deltagelse for nuværende ikke anses som frivillig, se afsnit 3.3). Bekendtgørelsen bør ses som en *proxy* for lodsejernes tiltro til lovmæssig beskyttelse, da bekendtgørelsen i interviewet ikke specificeres yderligere.

Adspurgt mener flere lodsejerne ikke, at nogle former for juridiske garantier ville kunne øge deres tryghed over for at lade deres jord indgå i nationalparken. Denne holdning begrundes med, at lovgivning kan ændre sig:

Jeg tror faktisk ikke, at jeg stoler på, at der kan gives nogen juridisk argumentation for, at vi stoler på det. [...] Jeg synes simpelthen, at historien har vist, at man siger et på et tidspunkt, og senere gør man så noget andet. (Martin)

Det er ikke nok at få en juridisk garanti fra en politiker. Garantier udstukket af politikere og embedsfolk ved udpegningerne til EU-habitater, viste sig intet værd. Så nej, det tror vi simpelthen ikke på. (Ole)

Nogle lodsejere mener modsat godt, at en juridisk garanti kunne ændre deres holdning:

Så kunne det være, jeg kunne få en anden holdning til det, ikke sandt? Hvis jeg kunne få et stykke papir på, der kommer aldrig en sti på din mark, uden at du selv er indstillet på, at den kommer der. (Henrik)

Alle garantier eller sikkerheder for, at der ikke lige pludselig kommer et eller andet uventet, der gør, at vi ikke kan drive den forretning, vi gør. Det ville jo hjælpe, for det er jo det, man er bange for. (John)

Andre mener, at planloven bør ændres, før de har tiltro til projektet: *"Klageberettigelse og indsigelsesret i private forhold [...] Det bør Nationalparken ikke have nogen indflydelse på"* (Christian). En anden lodsejer udtrykker dog, hvordan mistillid til projektet og myndighederne vil være der uanset afværgende tiltag grundet historikken med paragraf 3:

Hvis du nu tager en skala fra 1 til 10, og hvor 10 er værst. I dag er det 10, som jeg ser det. Hvis man nu fjerner 29 c (vetoretten i Planloven), så er man måske på 7 eller 8. Men jeg er stadigvæk bekymret for, i forhold til paragraf 3-historikken, hvad de finder på af restriktioner, der kommer hen ad vejen. (Erik)

3.6.3 Delkonklusion

Det fremgår af de to eksempler, hvordan kun nogle lodsejere har tiltro til, at juridisk beskyttelse eller et beslutningsflertal i nationalparkbestyrelsen ville kunne afhjælpe nogle af lodsejernes bekymringer for nationalparken. De to eksempler udgør ikke en fuldstændig liste over mulige former for lodsejerbeskyttelse ved deltagelse i nationalparken, men kan dog alligevel ses som et udtryk for, at det kun er nogle lodsejere, der har tiltro til, at nationalparken kan udformes på en måde, der vil stille dem tilfredse. Som udtrykt i det sidste citat, vil bekymringen fortsat være til stede på baggrund af den mistillid, der er opstået gennem tidligere erfaring med myndighedsregulering. Denne konklusion fordrer overvejelser omkring, hvorvidt processen med nationalparken for nuværende er blevet for polemisk til at kunne udarbejdes på en måde, der vil resultere i frivillig lodsejerdeltagelse blandt flertallet af de adspurgte.

3.7 Afgrænsning af nationalparken

Et afgørende skridt i retning af etablering af nationalparken er beslutningen om den geografiske afgrænsning. I følgende afsnit kortlægges lodsejernes reaktion på interviewleders præsentation af de tre modeller: 1) maritim afgrænsning, 2) afgrænsning baseret på eksisterende naturbeskyttelse og 3) afgrænsning ved kystbeskyttelseslinjen. Det kortlægges samtidig, hvordan lodsejernes præferencer er forankret i processen omkring forundersøgelsen af nationalparken, de antagne restriktioner ved deltagelse samt deres ønsker for fremtidig drift. Det bør bemærkes, at de 19 lodsejeres ønsker til afgrænsning er én betragtning ud af mange, der spiller ind i den brede vifte af overordnede interesser og hensyn, som potentielt tilsiger andre afgrænsninger.

3.7.1 Præference for de tre modeller

Adspurgt direkte om at vælge mellem de tre mulige afgrænsninger, er et flertal af lodsejerne positivt stemt over for eller villige til at acceptere en maritim afgrænsning. Af disse udtrykker nogle forbehold som, at afgrænsningen skal accepteres af de lodsejere, hvis kyststrækning indbefattes, eller at det skal kunne garanteres, at en maritim nationalpark ikke vil give fremtidige begrænsninger.

Nogle lodsejere er i stedet positivt stemt over for en afgrænsning med inddragelse af land, imens andre er negativt stemt over for alle tænkelige nationalparkafgrænsninger.

Maritim afgrænsning

Blandt det flertal af lodsejere der foretrækker en maritim afgrænsning, fordeler holdningerne sig fra at acceptere 'det mindste onde' til reelt at se positive værdier i en maritim nationalpark, så længe man som lodsejer ikke får inddraget sin jord:

Der er ikke nogen maritime nationalparker, så jeg synes det kunne være en god ide at lave den første her i Smålandsfarvandet. Der er gode potentialer, og så kan man få fjernet de giftdumpingssteder, der har været, og så lave noget turisme derude. (Lars)

Min interessesfære, den slutter ved kysten. Så jeg har jo ikke rigtig nogen holdning til, hvad der foregår ude på det maritime. Men vi ser i hvert fald gerne, at vi ikke bliver inddraget i en nationalpark. Det er helt sikkert. (Morten)

Jeg har ikke noget imod en maritim nationalpark, og så de ejendomme, der har lyst til at være med, de kan jo være med, men det skal bare ikke være min ejendom, hvis jeg kan vælge frit. (Erik)

Der er ikke noget umiddelbart mønster mellem lodsejernes placering i forhold til kyststrækningen og præferencen for den maritime afgrænsning.

På trods af accept af en maritim nationalpark er flere lodsejere fortsat skeptiske over for projektet og ønsker grundlæggende ikke at have noget med nationalparken at gøre:

Man tør simpelthen ikke sige ja til noget som helst, og man tør ikke lade være med at dyrke et hjørne eller noget. Fordi hvis man blinker to gange og vender ryggen til, så er det hapset. Så er der ingen vej tilbage og ingen form for compensation. (Jens)

Den afsluttende bemærkning er vel mest af alt, at vi bare helst gerne vil holdes udenfor. Og så at sige passe os selv. (Jan)

Afgrænsning med inddragelse af land

Ingen lodsejere ønsker en afgrænsning baseret på eksisterende naturbeskyttelse eller en afgrænsning ved kystbeskyttelseslinjen. I stedet udtrykker nogle lodsejere en præference for at få inddraget jord i nationalparken ud fra overvejelser omkring, hvordan man bedst øger naturværdien. Blandt disse lodsejere er der omvendt en skepsis over for den maritime nationalpark, da den ikke vil forbedre naturværdien. Samtidig ønsker disse lodsejere ikke at understøtte en nationalpark, hvis flertallet af berørte lodsejere ikke ønsker det:

Hvis mange lodsejere siger, at det er en rigtig dårlig idé med en nationalpark, så kan det godt være, at man skal skyde den til hjørne der og sige, at det var der ikke rigtig lige interesse for. (Per)

Blandt de lodsejere der direkte adspurgt om de tre modeller foretrækker en maritim afgrænsning, udtrykker nogle dog fortsat interesse i at lade dele af jeres jorde indgå, hvis det ikke vil medføre begrænsninger, eller hvis der er indtjeningsmuligheder:

Hvis der ellers er økonomi i det, så kunne man jo godt lave noget natur. Jeg ved ikke, hvad man har forestillet sig, eller om der er nogen, der har forestillet sig noget som helst. Men det kunne man jo godt. (John)

Interviewleder: *Det lyder som om, at I er positive over for at deltage i den, hvis den ikke laver begrænsninger for jeres produktion?*

Niels: *Ja, selvfølgelig.*

Blandt disse lodsejere er det dog tydeligt, at nationalparkens konsekvenser føles ukendte, og at der vil være behov for yderligere oplysning om konkrete projekter, før deltagelse kan komme på tale.

Afvisning af samtlige afgrænsninger

Præsenteret for de tre modeller udtrykker nogle lodsejere, at de ikke er villige til at acceptere nogle af afgrænsningerne grundet frygten for negative konsekvenser. Dette gælder også i tilfælde af en maritim afgrænsning:

Det vil kun være, er jeg bange for, et irritationsmoment for os, selv hvis det kun bliver på selve havet. Historien skræmmer, og der kan nemt tilståde nogle administrative problemer efterfølgende med, hvad vi så må og ikke må i land. (Ole)

Min frygt er, at uanset om du ligger uden for eller inden for, så bare det, at du er tæt på, så kan der være et eller andet med, at du ligger lige ud til nationalparken, så du er den første i linjen for, hvis folk skal ud til nationalparken. (Hans)

Disse lodsejere ønsker ikke en nationalpark "under nogen omstændigheder" (Jesper), da de frygter indirekte omkostninger eller, hvordan den maritime nationalpark vil medføre negative konsekvenser for de omkringliggende kyststrækninger. Samtidig udtrykkes der frygt for de fremtidige ukendte konsekvenser, som enhver nationalpark ville kunne medføre (se afsnit 3.5.1). Disse lodsejere er desuden kritiske over for den maritime nationalpark, da den i deres optik ikke vil gøre noget forskel:

Dem, der vil sejle, de kan sejle. Dem, der vil ro, de kan ro. Dem, der vil svømme, de kan svømme. Altså, det kan de gøre nu. Jeg kan simpelthen ikke se, at det gør nogen forskel, at der er et stempel med, at det er en nationalpark. (Jens)

Jeg forstår simpelthen slet ikke ideen med den nationalpark. Det gør jeg virkelig ikke. Som jeg sagde før, er det jo søterritoriet, man skal have gang i, men der kan folk jo sejle i forvejen, så hvorfor fanden skal der laves en nationalpark? (Jesper)

Det fremstår ud fra de udtrykte præferencer, at lodsejernes holdning til nationalparkens afgrænsning er forankret i det vidensniveau, de har opnået gennem forskellige kanaler og derved, hvilken fortolkning de har af nationalparkbestyrelsens beføjelser og nationalparkens definition af frivillig deltagelse. Dette er i høj grad også afhængigt af de enkelte lodsejeres tillid til kommunikationen formidlet af Naturstyrelsen omkring nationalparken, hvilket ikke kan adskilles fra den oplevede proces omkring oprettelsen af nationalparken (se afsnit 3.2.2) samt tidligere erfaringer med naturregulering (se afsnit 3.2.1).

3.7.2 Ønsker for fremtiden

Præferencer for afgrænsningen af nationalparken kan ses i lyset af, hvad lodsejerne ønsker for deres fremtidige bedrift. Dette er især signifikant, da flere lodsejere betragter nationalparken som havende negative konsekvenser for deres økonomi og udviklingsmuligheder (se afsnit 3.5.1 og 3.5.2) og derved mulige fremtidige driftsformer.

Flere lodsejere har et stærkt udtalt ønske om at bevare deres ejendom i dens nuværende tilstand. Dette gælder især for de lodsejere, hvis ejendomme har været i familien i mange generationer:

Vi passer på det, som tidligere generationer har investeret i og passet på. Vi sidder jo bare i vores levetid, så det handler for os om at passe rigtig godt på det, som tidligere generationer har investeret i og givet videre. (Christian)

Om 10 år, jeg ville gerne have den (ejendommen) bare, som den er nu. Altså, den fungerer godt, som den er nu. (Kim)

At bevare ejendommen som den er. Det er det sigte, vi har. (Jesper)

For disse lodsejere står nationalparkens forventede negative konsekvenser i direkte kontrast til ønsket om ikke at lave nogle større ændringer. Det samme gælder for de lodsejere, hvis udtalte ønske er at øge omsætningen:

Vores drøm for de arealer der ligger inden for, hvad der muligvis kunne være nationalpark, drømmer vi sådan set om at drifte videre kommercielt til tid og evighed. Det er en forretning vi driver, og der skal være en forretning på den jord, vi har. Både gerne et øget afkast på den daglige drift, men jo også en forhøjet jordværdi i fremtiden er den helt klare målsætning. (Jan)

Mit hovedformål, udover at jeg skal sørge for at prøve at levere det her til næste generation i bedre stand, end jeg fik det, så er det at få så få restriktioner på dyrkningsfladen som muligt. Fordi som jeg sagde til dig til at starte med, det er jo hektaren, som jeg skal leve af. (Søren)

Blandt de lodsejere der udtrykker ønske om forandringer, gælder disse opsætning af vedvarende energianlæg, øget naturudvikling samt et ønske om at skabe flere lokale arbejdspladser. Dette ses igen som værende i modsætning til etableringen af en nationalpark grundet de forventede begrænsninger for udvikling og omsætning. Nogle lodsejere udtrykker ydermere, hvordan de føler sig så økonomisk udfordrede af eksisterende naturregulering, at de overvejer at sælge deres ejendom.

3.7.3 Delkonklusion

Grundet de forventede begrænsninger ønsker kun nogle lodsejere at få inddraget deres jord i en kommende nationalpark. Et flertal af lodsejerne foretrækker den maritime afgrænsning af nationalparken, imens en del ikke ønsker nogen form for nationalpark. De, der ønsker en maritim nationalpark, har en forventning om, at en sådan afgrænsning ikke vil have nogen indflydelse på deres produktion. De lodsejere, der ikke ønsker nogen nationalpark, frygter, at en maritim afgrænsning vil have en negativt afsmittende effekt på deres udviklingsmuligheder. Lodsejernes præferencer bør ses i lyset af, at mange besidder ejendomme, der har været i familien i generationer, og hvis ønske er at bevare det eksisterende. For andre lodsejere betragtes ønsket om øget omsætning som værende i kontrast til at deltage i en nationalpark. De udtrykte præferencer kan samtidig ses i lyset af lodsejernes opfattelse af nationalparkens forudgående proces og tidligere erfaring

med naturregulering, der har medvirket til, at mange har en overvejende negativ forventning til nationalparkens konsekvenser.

3.8 Forslag til modeller for lodsejerdeltagelse

For en del lodsejere opfølges kritikken af nationalparkprocessen med bud på alternative modeller for lodsejerinddragelse for succesfuld implementering af naturprojekter. I følgende afsnit præsenteres nogle lodsejeres sammenligning af nationalparken med Grøn trepart samt mere overordnede ønsker for den fremadrettede proces.

3.8.1 Sammenligning med Grøn trepart

Som sammenligningsgrundlag for alternative modeller for lodsejerinddragelse er lodsejerne blevet bedt om at forholde sig til Grøn trepart. Imens nogle lodsejere er tilsvarende negative over for Grøn trepart som over for nationalparken, er andre langt mere positive. De lodsejere, der forholder sig positivt til Grøn trepart, udtrykker, hvordan muligheden for fuld kompensation og den betragtede frivillighed er afgørende for deres holdning:

Vi har selv meldt en relativt stor andel af vores jorde ind som muligt område (i Grøn trepart). Det havde vi jo næppe gjort, hvis vi ikke syntes, at det havde været fornuftigt, både for samfundets, men også for vores egen skyld [...] det er også noget jord, som landbrugsmæssigt ikke har helt så stor interesse. Derfor er det nemmere at give slip på det, hvis kompensationen eller erstatningsarealerne er fornuftige. (Ole)

For det første så er det jo noget, som er frivilligt for os. Altså vi går ind i det, og vi ved, at vi kan sige til kommunen, når vi kommer dertil, at nu er vi nået så langt, og det ser ikke attraktivt ud, og så kan vi bakke ud af det. Og det har jeg ikke helt på fornemmelsen af, at det er det samme med nationalparken. Hvis det er noget, vi skal gå ind i, så har vi en forventning om at få en fuld markedsmæssig kompensation for det, vi nu måtte afstå. (Morten)

Ud over kompensation udtrykker lodsejerne også, at Grøn treparts formål er tydeligere, sammenlignet med hvad de betragter som nationalparkens uklare formål (se afsnit 3.2.2):

Forskellen på det er, at jeg ved, hvad jeg går ind til; jeg ved, hvilke restriktioner der er i den Grønne trepart; jeg ved, hvad jeg kan forvente mig, og jeg vil også gerne være en medspiller på nogle af arealerne og nogle af projekterne, men med nationalparken ved jeg intet om, hvad der kommer til at ske. Jeg kender ikke konsekvensen af det. (Søren)

Det er tydeligt, at lodsejernes motivation for deltagelse i statslige projekter på deres jorde er betinget af fuld kompensation og muligheden for at kunne trække sig, hvis projektet viser sig ikke at være økonomisk rentabelt. Dette står i kontrast til mange lodsejeres opfattelse af nationalparken, der betragtes som ufrivillig og erstatningsfri. Der er dog fortsat blandt nogle lodsejere en grundlæggende mistillid til, at enhver form etablering af natur på længere sig kan lede til utilsigtede restriktioner.

3.8.2 Ønske om dialog og inddragelse

Som beskrevet i afsnit 3.2.2 mener mange lodsejere, at kommunikationen omkring nationalparkens konsekvenser har været mangelfuld og omskiftelig. Det er derfor lodsejernes ønske, at kommunikationen omkring nationalparken havde været tydeligere omkring de forventede konsekvenser:

Jeg tror, man undervurderede kravene til information. For hvis du starter med at sige, at der ikke sker noget, så stoler folk på det, men hvis du siger, at det kan faktisk godt være, at det betyder noget alligevel, så mister du 100 procent tillid. Hvis du nu bare havde sagt fra starten af, at det her er, hvad der kan ske. Det her er den risiko, der er. Men vi mener, at det opvejer den risiko, der er. Så derfor foreslår vi at gøre det. Så tror jeg, du havde fået en bedre debat, for nu er den blevet lidt ond. Nu skal der satanedme ikke være nogen nationalpark. (Michael)

Lige generelt for lodsejere er transparens (vigtigt). Ja. At man kender konsekvenserne, og man får rigtig besked første gang. (Christian)

Jo mere dialog og åbenhed der kan være omkring de her ting, jo bedre [...] Det er rigtig meget med ikke at skride for hurtigt frem, men stille og roligt at lægge nogle planer frem for, vi ønsker at gøre sådan og sådan og sådan. [...] man skal tænke bredt og inddrage mange og have flere møder for at stille og roligt at finde ud af, hvordan skal det her skal ende op. Hvor skal linjerne være henne? (Per)

Samtidig udtrykker lodsejerne ønske om mere inddragelse og medbestemmelse i processen, hvor frivillighed er i højsædet. På den måde mener lodsejerne, at der vil være bedre muligheder for at få etableret en nationalpark:

Man kan ikke bare lave noget, der trækker det ned over hovedet på folk, for så bliver folk sindssyge. Så vi er jo nødt til hele tiden at huske, at gud ja, der er også nogle lodsejere, hvordan inddrager vi dem, så de er glade? [...] Du er jo afhængig af, at folk kan lide dine projekter. Hvis de begynder at hade dine projekter, så kan du ikke lave nogen. (Michael)

Jeg tror, at man vil finde ud af, at hvis man begynder at spørge landmændene, spørge dem, hvad synes I, kunne vi lave et eller andet? Så tror jeg, at man får en helt anden, positiv tilgang til det. Meget mere inddragelse, meget mere, hvad synes I [...] Kan vi ikke få vendt den der historie til, hvis nu vi startede med at spørge lodsejerne og landbrugerne, hvad kan vi gøre her sammen? (Søren)

Frivillighed. Det er den måde, man skal kontakte lodsejerne på, hvis man gerne vil samarbejde. Det er at være ærlig, transparent og så frivillighed. Så det bliver et samarbejde. (Christian)

3.8.3 Delkonklusion

Ovenstående kortlægning tydeliggør, hvordan processen omkring nationalparken strider imod lodsejernes holdninger til, hvordan et naturprojekt på privat ejendom bør tilgås. Først og fremmest mener lodsejerne, at projekter kun kan etableres, hvis der kan opnås fuld markedsmæssig kompensation. Denne holdning bør ses i lyset af de erstatningsfri restriktioner, som lodsejerne frygter, at nationalparken kan medføre. Desuden fremhæves Grøn trepart som et godt eksempel på et projekt med frivillige rammer, som de også ønsker for nationalparken. Det er her værd at bemærke, at Grøn treparts økonomiske incitamentstruktur både indeholder kompensation og økonomiske restriktioner, og at den omtalte frivillighed delvist er betinget af ønsket om at undgå økonomiske begrænsninger. Lodsejerne foretrækker samtidig Grøn treparts konkrete formål om udtagning af specifikke jorde, hvorimod nationalparkens åbne og eksplorative tilgang ses som forvirrende og ugennemskuelig. Lodsejerne foretrækker projekter med en høj grad af konkret information. Slutteligt udtrykker lodsejerne ønske om at blive inddraget i processen, hvilket ses som værende i kontrast til udpegningen af forundersøgelsesområdet for nationalparken, der er sket uden lodsejernes involvering. Der findes blandt lodsejerne derfor både et ønske om konkrete rammer og sikkerhedsgarantier samt et ønske om inddragelse og medbestemmelse. Disse to tilgange kan have modsatrettede effekter, hvilket kan ses om

en udfordring for den fremadrettede proces. Ovenstående kan samtidig ses i lyset af, at Interesseorganisationen har kommunikeret tydeligt til sine medlemmer om den kritisable proces omkring nationalparken. Det kan derfor overvejes, om yderligere deeskalering med Interesseorganisationen og dialogmøder med de berørte lodsejere i den relevante afgrænsning kan have et produktivt potentiale for den videre nationalparkproces.

4 Diskussion

I det følgende afsnit vil nogle af de mest signifikante resultater fra analysen diskuteres via inddragelse af relevant litteratur. Da nationalparkeres juridiske beføjelser adskiller sig meget fra land til land, er det fundet mere produktivt at sætte resultaterne i kontekst med litteratur omkring lodsejere og diverse miljø- og naturordninger end nationalparker specifikt. I tråd med den forudgående analyse holdes resultaterne primært op mod perspektiver fra kvalitative studier af lodsejere og landbrugere.

Tidligere erfaring former skepsis

Et gennemgående tema i analysen er, hvordan lodsejerne forankrer deres skepsis over for nationalparken i tidligere erfaringer med naturregulering som Naturbeskyttelseslovens paragraf 3 (se afsnit 3.2.1 og 3.5.1). Litteraturen omkring landmænds tillid til offentlige institutioner finder samme mønster, hvor skepsis forankres i tidligere negative erfaringer (Serrano et al., 2026). Tillid kan muligvis genoprettes med nye modeller for regulering, der f.eks. ikke bygger på samme mekanismer som tidligere regulering, men det findes samtidig, at de tidligere negative erfaringer har tendens til at hænge ved landmænds holdning på trods af nye tillidsopbyggende initiativer (de Vries et al., 2019). Landmænd findes at benytte tidligere erfaringer med myndighederne til at retfærdiggøre mistillid, også i tilfælde hvor den tidligere og nutidige regulering ikke bygger på samme mekanismer og ikke vil få samme konsekvenser (de Vries et al., 2015). Mistilliden bruges samtidig til at skabe en gruppeidentitet, hvor selektiv brug af historier om tidligere erfaringer bruges til at opretholde en sammenhængende selvfortælling (de Vries et al., 2015). Mistilliden kan i sig selv være en del af det, der skaber en gruppes identitet, og at mindske mistilliden vil dermed udfordre gruppens sammenhængskraft. Ud fra ovenstående litteratur kan Interessegruppen, hvori skepsissen udtrykkes tydeligst, derfor ses som i sig selv at have en selvforstærkende effekt på opbyggelsen af mistillid til Naturstyrelsen, da mistilliden kan ses som en vigtig del af gruppens selvforståelse. Dette afspejles i, at informanter, der ikke var medlem af Interesseorganisationen, havde en markant mildere artikulation af forventede begrænsninger ved etablering af nationalparken.

Gardezi og Stock (2021) skelner mellem 'strategisk tillid' og 'moralisk tillid' i deres analyse af landmænds tillid til ny teknologi. De definerer strategisk tillid som tillid baseret på tidligere erfaringer, der bruges til at forklare, hvordan man forventer, noget vil udspille sig fremover. Modsat beskriver de moralisk tillid som tillid baseret på moralske vurderinger og kultur. Her er tilliden baseret på, om aktøren deler værdier med afsenderen. Gardezi og Stock (2021) argumenterer for at landmænds tillid ikke udelukkende bør ses som erfaringsbaseret men i lige så høj grad som, hvorvidt der deles værdier omkring den givne intervention. Det er derfor værd at overveje, hvorvidt lodsejernes mistillid, der forklares som værende forankret i tidligere erfaringer, i lige så høj grad er forankret i forskellige værdisæt og derved manglende moralisk tillid til de offentlige institutioner, der ønsker at etablere nationalparken.

Holdninger farvet af afsender

Flere studier påpeger, hvordan succesfuld implementering af initiativer i landbruget afhænger af landmænds tillid til de relevante myndigheder (Hall & Pretty, 2008; Oreszczyn et al., 2010; Polman & Slangen, 2008; Sutherland et al., 2013). Analysen her fremhæver, hvordan de forskellige udmeldinger om Styregruppens rolle i afgrænsningen af nationalparken samt de, i lodsejernes øjne, divergerende udmeldinger om nationalparkens mulige restriktioner har resulteret i manglende tillid til nationalparkens relevante myndigheder. Landmænds tiltro til eksperterets udsagn betinges i høj grad af relationen til den relevante myndighed (Wynne, 1992), og bekymringen omkring nationalparkens mulige begrænsninger kan ikke udelukkende ses som et spørgsmål om fakta, men også et spørgsmål om relationen til afsenderen. Fjendebilledet omkring miljøministeren og hans ønske om at etablere en nationalpark i nærheden af sit sommerhus tydeliggør, at der er personlige relationer i klemme, der gør det svært for lodsejerne at acceptere Naturstyrelsens udmeldinger om nationalparken som værende uden restriktioner.

Gode personlige relationer findes at øge landmænds tillid til myndighedernes udmeldinger (Thomas et al., 2020), og tilliden øges betydeligt hvis grupper af landmænd kollektivt engageres i natur- og miljøprojekter (Pike, 2013; Sligo & Massey, 2007; Westerink et al., 2021). Hvis projekter er lykkedes med at påvirke de sociale normer blandt de involverede landmænd, er der derved større chance for succesfuld implementering (Kuhfuss et al., 2016). Udtalelser fra lodsejerne i undersøgelsen her tydeliggør, at de ikke mener, at nationalparken har været et inkluderende projekt. Det bliver kritiseret, hvordan nogle land- og skovbrugsorganisationer ikke var inviteret med i Styregruppen fra starten, og hvordan der er en følelse af, at nationalparken er topstyret (se afsnit 3.2.2). Modsat fremhæver nogle lodsejere, hvordan de mener processen omkring Grøn trepart har været mere inkluderende og dialogbaseret. Samtidig fremhæves frivilligheden og muligheden for at kunne trække sig fra projekterne i Grøn trepart, hvis de ikke viser sig ønskværdige. På trods af at de respektive myndigheder har præsenteret både Grøn trepart og nationalparken som frivillige projekter med begrænsninger mod compensation, og at begge projekter baserer sig på at "tegne streger" på lodsejeres jord uden indledende inddragelse, er der blandt nogle lodsejere større tillid til processen omkring Grøn trepart. Som de Vries et al. (2019) nævner, kan tillid muligvis oprettes gennem ny regulering, og det kan betragtes, hvordan det umiddelbart er lykkedes at skabe en fortælling om Grøn trepart som en helt ny måde at regulere på, hvormed tillid til processen er opstået på trods af landmænds tidligere erfaringer. Det er her værd at overveje, hvorvidt Landbrug & Fødevarers aktive involvering i Grøn trepart har muliggjort en højere grad af identitetsskabelse blandt de deltagende landmænd, hvorigennem sociale normer har rykket sig og muliggjort en positiv fortælling og en højere grad af tillid. Hvor Grøn trepart er lykkedes med at nedbryde nogle af de klassiske 'os'- og 'dem'-fortællinger omkring landbruget og myndighederne, har processen omkring nationalparken forstærket en konfliktfyldt relation. Det bør samtidig påpeges, at Landbrug & Fødevarer, repræsenteret gennem Sektionen for Større Jordbrug, har positioneret sig i stærkere opposition til spørgsmålet om nationalparken sammenlignet med deres engagement i Grøn trepart.

Udtalelser fra et politisk netværk

Som fremhævet i afsnit 2.2.3 og 2.8.1 kan analysen betragtes som bestående af udtalelser fra et netværk, der både er formaliseret gennem Interesseorganisationen og uformelt eksisterer gennem den fælles identitet som store lodsejere, hvoraf flere kender hinanden og har været i dialog under interviewprocessen. Direkte og indirekte socialt pres kan få gruppemedlemmer til at indordne sig under de sociale normer i en dominerende gruppeidentitet (Bamberg & Möser, 2007; de Snoo et al., 2013; van Dijk et al., 2015). I

indeværende undersøgelse nævnes det blandt nogle lodsejere, hvordan andre lodsejere i netværket har opmuntret dem til at melde sig ind i Interesseorganisationen, og flere lodsejere nævner, hvordan Interesseorganisationen repræsenterer deres holdninger. En lodsejer meddelte efter endt interview, at de, til et af interviewlederens spørgsmål, udtalte sig på vegne af hele dansk landbrug. Det er altså tydeligt, at der blandt lodsejerne findes en stærk gruppeidentitet.

Det er kendt, at landmænds gruppeidentitet i høj grad afgør deres holdninger til miljøspørgsmål og samtidig, hvordan skepsis opretholdes af landbrugets interne videnscirkulering (Arbuckle et al., 2015; Letourneau & Davidson, 2022; Lidskog & Sundqvist, 2018; Taylor & Van Grieken, 2015). I en dansk kontekst er det fundet, at landmænd italesætter deres berettigelse til det fysiske landskab gennem blandt andet at anfægte myndighedernes vidensgrundlag og fremhæve deres eget (Hegelund et al., 2023). Lignende mønstre kan findes i analysen her, hvor den stærke gruppeidentitet bl.a. artikuleres ved, at lodsejerne udtrykker bekymringer for begrænsninger, der ikke nødvendigvis vil ramme dem, men andre lodsejere. Samtidig er det tydeligt, at oplægget fra den omtalte advokat har påvirket mange lodsejeres bekymring omkring nationalparkens begrænsninger. Det kan her antages, at den fælles identitet og advokatens udtalelser på et møde arrangeret af Interesseorganisation har givet fortællingen om begrænsninger en stor legitimitet i netværket. Flere nævner desuden Interesseorganisationens e-mails som deres primære videnskilde omkring nationalparken.

Analysen kan derved ikke læses uden konteksten af at være forankret i et politisk netværk med et udbredt fælles informationsgrundlag og en tendens til at udtale sig på andres vegne. Beskrivelsen fra Ellersgaard et al. (2021) om elitenetværks tendens til at underspille egen magt er herved relevant, da lodsejernes udtalelser om, at nationalparken er et topstyret projekt, hvor landbruget er sat uden for indflydelse, står i kontrast til den indflydelse, Interesseorganisationen har haft i processen. Ud over at skabe det fælles vidensgrundlag for sine medlemmer har Interesseorganisationen været i dialog med forligspartierne bag Nationalparkloven, og der er efterfølgende blevet rejst spørgsmål i Miljø- og Fødevarerudvalget vedrørende den enkelte lodsejers ret til frivillig indtegning i nationalparken (Miljø- og Fødevarerudvalget, 2025). Samtidig er denne rapport udarbejdet på baggrund af Interesseorganisationens oplæg (Naturstyrelsen, 2025a). Disse greb illustrerer, at Interesseorganisationen har et betydeligt politisk manøvrerum.

Det beskrives i litteraturen, hvordan det er en stor udfordring at skifte et netværks holdning til naturprojekter, når først magtfulde spillere har fået institutionaliseret narrativer og konflikter (Jentoft, 2017), og det kan betvivles, om det er muligt at få Interesseorganisationens medlemmer til at udvikle tillid til nationalparkprojektet, når en fælles identitet og fortælling er skabt omkring manglende inddragelse, topstyring og tilbageholdelse af korrekt information om nationalparkens begrænsninger.

Økonomiske incitamerter og ejerskab

Et andet gennemgående tema i analysen er lodsejernes forventninger til nationalparkens effekt på deres økonomi. I lyset af at få lodsejere ønsker at engagere sig i turisme gennem nationalparken, og at nogle ydermere betvivler, hvorvidt nationalparken vil føre til øget turisme, er der ingen forventninger til positive økonomiske afledte effekter ved deltagelse. Det bekræftes i litteraturen, at økonomiske incitamerter ofte afgør landmænds motivation for at deltage i miljø- og naturprojekter (Farstad et al., 2022; Lokhorst et al., 2011; Ryge et al., 2025; Stuart & Schewe, 2016). Holdt op mod at flere lodsejere regner med, at nationalparken vil lede til erstatningsfri regulering, er det tydeligt, at der ikke er skabt en økonomisk incitamentsstruktur for at få lodsejerne til at deltage.

I tillæg viser et dansk studie, at økonomisk kompensation ikke er et tilstrækkeligt forklaringsgrundlag for, hvorfor landmænd ikke ønsker at deltage i miljø- og naturordninger. I stedet fylder muligheden for at føre ejendommen videre, stedbundet identitetsfølelse og en følt forpligtigelse til at dyrke landet (Krabbe et al., 2026). Andre studier peger på, at landmandsidentitet er stærkt forankret i idealer om frihed *fra* regulering og frihed *til* at dyrke landet (Stock et al., 2014), og uagtet kompensationen vil disse parametre have betydning for landmænds motivation for deltagelse i naturprojekter. Dette understreges i analysen gennem de mange lodsejere, der udtrykker ønske om at etablere mere natur, så længe det er noget, de kan gøre frivilligt. Nationalparken opfattes som en påtvunget struktur, der strider imod idealet om frihed.

Ud over frivilligheden er det også værd at bemærke, at udsigten til øget offentlig adgang på deres ejendom er en barriere for mange lodsejere. Lodsejere udtrykker, hvordan de ønsker at etablere natur for naturens skyld og ikke for menneskers. Derved kan den mere positive indstilling til udvikling af natur gennem Grøn trepart muligvis også være påvirket af, at denne ordning ikke har nogen intention om øget offentlig adgang. Litteraturen om jordejerskab understreger, hvordan social-psykologiske faktorer i høj grad påvirker ejeres forhold til deres land. Ejerskab er derved ikke blot et juridisk eller økonomisk spørgsmål, men en psykologisk mekanisme der skaber identitet (Andabaka et al., 2021). I analysen påpeger lodsejerne både forventede negative konsekvenser ved øget offentlig adgang i form af skrald og forringede vilkår for vildtet, men der udtrykkes også et mere generelt ønske om ikke at give folk adgang til deres private ejendom. Ejendomsret er med til at organisere og fordele sociale privilegier og magt (Blomley, 2019:245), og jordejerskab kommer med retten til at ekskludere andres adgang, hvilket understøttes af en lodsejers udsagn om, at nationalparkens øgede publikumstryk vil forringe hans ejerglæde. Nationalparken kan, som al offentlig naturforvaltning på privatejet jord, ses som et greb, der er med til at definere, hvordan land og natur skal forstås som henholdsvis privat ejendom og et offentligt gode (Nightingale, 2019). Den offentlige planlægning på privat land er derved ikke politisk neutral, men en magtkamp hvor definitionen af den private ejendomsret er til forhandling (Salo et al., 2024), hvilket også er medforklarende til lodsejernes modstand. Thorpe (2022) beskriver, hvordan offentlig forvaltning ikke kun er underlagt præmissen om privat ejendomsret, men også i sig selv er med til at understøtte forestillingen om det private ejerskab som en indiskutabel størrelse, hvilket her eksemplificeres af Styregruppens diskussion om, hvorvidt den enkelte lodsejer skal have ret til at afstå fra indtegnelse i nationalparken. Diskussionen om indtegnelsen kan derved ses som definitionskamp om, hvilke rettigheder lodsejere bør have over den jord, der både kan betegnes som privat ejendom, og som også leverer en række offentlige goder. Nationalparken udfordrer herved nogle typiske parametre for landmandsidentitet, hvor ideen om forringet økonomi i samspil med udsigten til flere gæster og en udfordring af rettigheder over egen jord skaber modstand blandt de adspurgte lodsejere.

Modstridende ønsker om inddragelse og afklaring

Nationalparkens eksplorative proces uden klart formål er noget, der skaber modstand hos mange lodsejere. Afsnit 3.2.2 beskriver, hvordan lodsejerne ikke føler, at de ved noget om nationalparken, fordi formålet ikke er defineret. Dette kunne tyde på, at tydelige rammer og klar kommunikation potentielt kunne have en positiv indflydelse på lodsejernes indstilling til nationalparken. I afsnit 3.8.2 beskriver lodsejerne dog, hvordan de kunne have ønsket en proces med bedre inddragelse og mere dialog. Lodsejerne understreger der, hvordan et projekt kun får opbakning, hvis lodsejerne føler, at de har været med hele vejen. Disse to udtalelser viser et potentielt skisma mellem på den ene side et ønske om at blive inddraget i udformningen og derved være med til at præge, hvad begrænsningerne bliver, og på den anden side at få en afklaring om, hvad begrænsningerne bliver, og så forholde sig til dem. Da rapporten ikke har til formål at evaluere den

faktiske proces omkring nationalparken, men kun at kortlægge lodsejernes opfattelse af den, kan der ikke siges noget om, hvilke indsatser der kunne have gjort en forskel for lodsejernes holdning. Det er dog værd at bemærke, at der findes dette umiddelbart modsatrettede ønske om klare rammer og bedre inddragelse.

5 Konklusion

Man kan ikke adskille lodsejernes holdning til nationalparken og dens afgrænsning fra den fortælling, der er opstået omkring nationalparken samt mange lodsejeres tidligere erfaring med naturregulering (se afsnit 3.2). Det er en udbredt forståelse blandt de interviewede lodsejere, at Naturstyrelsens formidling af frivillig deltagelse uden restriktioner ikke er korrekt (se afsnit 3.3.1). Dette bunder især i Interesseorganisationens samarbejde med en advokat, der på et møde har oplyst om Planlovens paragraf 29 stk. c, der giver nationalparkbestyrelsen vetoret over for planansøgninger. Dette fortolkes af lodsejerne som, at nationalparken kan stoppe alle tænkelige fremtidige projekter, og derved vil deltagelse have potentielt uoverskuelige konsekvenser for og lodsejernes økonomi og muligheder for at udvikle deres produktion. Forestillingen om manglende frivillighed understøttes af, hvad lodsejerne opfatter som en mistillidsvækkende proces, hvor spørgsmålet om nationalparkens frivillige afgrænsning har været udfordret fra ministerielt hold (se afsnit 3.2.2). Den løbende kommunikation fra Naturstyrelsen om, hvorvidt afgrænsningen skulle baseres på frivillighed eller ej, har forstærket mange lodsejeres fortælling om, at der er en personlig motivation fra miljøministeren omkring oprettelse af nationalparken, hvilket kun har forstærket deres modstand. Mange lodsejere trækker desuden på deres erfaring med diverse naturreguleringer, særligt Naturbeskyttelseslovens paragraf 3, hvor udpegning af områder har udviklet sig fra konsekvensfri udpegning til hvad lodsejerne betragter som erstatningsfri regulering (se afsnit 3.2.1). Lodsejerne kombinerer fortællingen om nationalparkbestyrelsens vetoret, miljøministeriets skiftende udmeldinger samt de tidligere negative erfaringer med naturudpegninger til et samlet og grundlæggende negativt billede af nationalparken. Litteraturen på området understøtter, hvordan landmænds skepsis over for regulering forankres i negative erfaringer, også i tilfælde hvor der ikke er nogen umiddelbar sammenhæng mellem tidligere og nuværende reguleringsmekanismer.

Adspurgte om at vælge mellem de tre modeller for afgrænsning er det derfor ikke overraskende, at et flertal af lodsejerne ønsker en maritim nationalpark, imens en del ikke ønsker nogen form for nationalpark (se afsnit 3.7.1). Denne udmelding kan dog nuanceres, da flere lodsejere er mere positive stemt over for projektet, hvis der kan garanteres, at deltagelse aldrig vil lede til uønskede begrænsninger for deres bedrift. Det kan dog betvivles, om en garanti kan stilles, der kan gøre lodsejerne tilfredse, da præsentationen af en hypotetisk bekendtgørelse om netop dette bliver mødt med skepsis blandt de adspurgte lodsejere (se afsnit 3.6.2).

Mange lodsejere udtrykker ønsker om at bevare eller øge naturværdierne på deres ejendomme, dog ikke i nationalparkregi grundet de ovenstående bekymringer (se afsnit 3.4.2). Desuden betragter mange lodsejere nationalparkens potentiale for øget offentlig adgang som direkte modstridende med deres ønske om at beskytte naturen (se afsnit 3.5.4). Der er en udtrykt modstand over for at modtage flere besøgende på deres ejendomme, da nogle lodsejerne mener, at besøgende medfører omkostningstungt oprydningssarbejde og udfordringer med gæster, der ikke holder sig på stierne (se afsnit 3.5.4). Dette hænger sammen med, at kun nogle lodsejere har aktiv turismevirksomhed, og de, der ikke har, udtrykker begrænset ønske om at udvikle det (se afsnit 3.4.3). Desuden betragter lodsejerne nationalparkens midler som ganske begrænsede og ikke noget, de ser potentialer i at ansøge om (se afsnit 3.4.1). En del af denne opfattelse synes at bero på en antagelse om, at det beløb, der i dag er afsat til nationalparker, vil forblive konstant, uanset om der kommer

flere nationalparker. De mulige fordele ved en nationalpark kan derfor ikke opveje lodsejernes grundlæggende skepsis, der også inkluderer bekymring for længere og mere omfattende sagsbehandling ved ansøgninger om nye bygge- og beplantningsprojekter. Mange lodsejere besidder historiske familieejendomme, og ønsket om bevarelse af disse hænger sammen med ønsket om en stabil driftsøkonomi, hvilket betragtes som værende i kontrast til nationalparkens formål (se afsnit 3.7.2). Andre lodsejere ønsker at udvikle lokalsamfundet via lokale arbejdspladser, hvilket igen ses som noget, nationalparken udfordrer grundet dens forventede økonomiske begrænsninger.

En del lodsejere fremhæver processen omkring Grøn trepart som et positivt eksempel sammenholdt med nationalparken (se afsnit 3.8.1). Lodsejerne mener, at trepartens frivillighed, fulde kompensation samt konkrete ønske om udtagning af specifikke jorde er en mere gunstig model for samarbejde. Dette beskrives som værende i kontrast til nationalparken, hvor den politiske udpegning af forundersøgelsesområdet betragtes som at påtvinge sig adgang til privat ejendom uden forudgående dialog. En del lodsejere mener, at en proces baseret på løbende dialog og inddragelse, samt fuld frivillighed og kompensation, kunne føre til langt mere gunstige resultater for en potentiel nationalpark (se afsnit 3.8.2). Det er her værd at bemærke, hvordan det positive syn på Grøn trepart muligvis ikke kun hænger sammen med de konkrete lovgivningsmæssige rammer, men også med Landbrug & Fødevarers produktive involvering i denne aftale. På den måde er det nemmere for lodsejerne at skabe en positiv identitet omkring Grøn trepart, hvor sociale normer har rykket sig og muliggjort en højere grad af tillid, hvilket ikke er tilfældet for nationalparken.

Jf. afsnit 2.8 og 4 kan lodsejernes udtrykte opfattelser og holdninger til nationalparken ses som en afspejling af den identitetsdannende proces og positionering, der har fundet sted omkring den kollektivt udviklede skepsis over for projektet. Det kan derfor ikke forventes, at nationalparken accepteres blandt størstedelen af de adspurgte lodsejere, før Interesseorganisationen får medhold i sine ønsker, da majoriteten af medlemmerne baserer deres holdninger på Interesseorganisationens udmeldinger. Interesseorganisationen har et ønske om et nationalparkdesign, hvor afgrænsningen er baseret på de individuelle lodsejeres præferencer og ikke et større sammenhængende areal (Sektionen for Større Jordbrug, n/d). Det kan derfor være formålstjenligt, at Styregruppen forholder sig til, hvordan de vil vægte de 19 udvalgte lodsejeres udtalelser op mod det samlede potentiale for etableringen af Nationalpark Smålandsfarvandet. Der kan i den proces overvejes, hvorvidt en nationalpark, hvor kun et begrænset antal af de største lodsejere er villige til at lade jord indgå, er et acceptabelt udgangspunkt for det fremadrettede arbejde.

6 Referencer

- Andabaka, M., Teslak, K., & Ficko, A. (2021). Private forest owners' sense of landownership: Motives, influential factors and landscape context. *Landscape and Urban Planning*, 215, 104200. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2021.104200>
- Arbuckle, J. G., Morton, L. W., & Hobbs, J. (2015). Understanding Farmer Perspectives on Climate Change Adaptation and Mitigation: The Roles of Trust in Sources of Climate Information, Climate Change Beliefs, and Perceived Risk. *Environment and Behavior*, 47(2), 205-234. <https://doi.org/10.1177/0013916513503832>
- Bamberg, S., & Möser, G. (2007). Twenty years after Hines, Hungerford, and Tomera: A new meta-analysis of psycho-social determinants of pro-environmental behaviour. *Journal of Environmental Psychology*, 27(1), 14-25. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2006.12.002>
- Blomley, N. (2019). The territorialization of property in land: Space, power and practice. *Territory, Politics, Governance*, 7(2), 233-249. <https://doi.org/10.1080/21622671.2017.1359107>
- Brinkmann, S. (2014). Doing Without Data. *Qualitative Inquiry*, 20(6), 720-725. <https://doi.org/10.1177/1077800414530254>
- Brinkmann, S., & Kvale, S. (2018). *Doing interviews*. SAGE Publications Ltd.
- Bryman, A. (2012). *Social Research Methods* (4th ed.). Oxford University Press.
- Danmarks Nationalparker (n/d). *Forundersøgelsen - formål og baggrund*. Besøgt 27. maj 2026. <https://danmarksnationalparker.dk/smaalandsfarvandet/forundersoegelsen-formaal-og-baggrund>
- de Snoo, G. R., Herzon, I., Staats, H., Burton, R. J. F., Schindler, S., van Dijk, J., Lokhorst, A. M., Bullock, J. M., Lobley, M., Wrabka, T., Schwarz, G., & Musters, C. J. M. (2013). Toward effective nature conservation on farmland: Making farmers matter. *Conservation Letters*, 6(1), 66-72. <https://doi.org/10.1111/j.1755-263X.2012.00296.x>
- Despret, V. (2005). "Sheep do have opinions." I B. Latour, & P. Weibel (Eds.) *Making Things Public: Atmosphere of Democracy* (pp. 360-368). The MIT Press.
- de Vries, J. R., Aarts, N., Lokhorst, A. M., Beunen, R., & Munnink, J. M. E. O. (2015). Trust related dynamics in contested land use: A longitudinal study towards trust and distrust in intergroup conflicts in the Baviaanskloof, South Africa. *Forest Policy and Economics*, 50, 302-310. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2014.07.014>
- de Vries, J. R., van der Zee, E., Beunen, R., Kat, R., & Feindt, P. H. (2019). Trusting the People and the System. The Interrelation Between Interpersonal and Institutional Trust in Collective Action for Agri-Environmental Management. *Sustainability*, 11(24), 7022. <https://doi.org/10.3390/su11247022>
- Duke, K. (2002). Getting Beyond the 'Official Line': Reflections on Dilemmas of Access, Knowledge and Power in Researching Policy Networks. *Journal of Social Policy*, 31(1), 39-59. <https://doi.org/10.1017/S0047279402006505>

- Ellersgaard, C. H., Ditlevsen, K., & Larsen, A. G. (2022). Say my name? Anonymity or not in elite interviewing. *International Journal of Social Research Methodology*, 25(5), 673-686.
<https://doi.org/10.1080/13645579.2021.1932717>
- Farstad, M., Melås, A. M., & Klerkx, L. (2022). Climate considerations aside: What really matters for farmers in their implementation of climate mitigation measures. *Journal of Rural Studies*, 96, 259-269.
<https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2022.11.003>
- Gardezi, M., & Stock, R. (2021). Growing algorithmic governmentality: Interrogating the social construction of trust in precision agriculture. *Journal of Rural Studies*, 84, 1-11.
<https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.03.004>
- Hall, J., & Pretty, J. (2008). Then and Now: Norfolk Farmers' Changing Relationships and Linkages with Government Agencies During Transformations in Land Management. *Journal of Farm Management*, 13(6), 393-418.
- Hansen, H., Elias, S. R. S. T. A., Stevenson, A., Smith, A. D., Alexander, B. N. B., & Barros, M. (2025). Resisting the Objectification of Qualitative Research: The Unsilencing of Context, Researchers, and Noninterview Data. *Organizational Research Methods*, 28(1), 3-31. <https://doi.org/10.1177/10944281231215119>
- Hegelund, F. M., Vintov, K., & Hougaard, I.-M. (2023). Når forandringens vinde blæser over det åbne land: Fortællinger og landmandsfrihed i den grønne omstilling. *Tidsskriftet Antropologi*, (87), 43-62.
<https://doi.org/10.7146/ta.vi87.141360>
- Holstein, J., & Gubrium, J. (2003). Active interviewing. I J. F. Gubrium, J. A. Holstein (Eds.) *Postmodern interviewing* (pp. 66-80). SAGE Publications, Inc.
- Jentoft, S. (2017). Small-scale fisheries within maritime spatial planning: knowledge integration and power. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 19(3), 266-278.
<https://doi.org/10.1080/1523908X.2017.1304210>
- Khan, S. R. (2012). The sociology of elites. *Annual Review of Sociology*, 38(1), 361-377.
<https://doi.org/10.1146/annurev-soc-071811-145542>
- Koro-Ljungberg, M. (2008). A social constructionist framing of the research interview. I J. A. Holstein & J. F. Gubrium (Eds.), *Handbook of constructionist research* (pp. 429-444). New York, NY: Guilford Press.
- Krabbe, K., Thorsøe, M. H., Stone, T. F., Pedersen, M. F., & Olsen, J. V. (2026). Beyond compensation: Understanding land manager resistance to nature restoration schemes in Denmark. *Agriculture and Human Values*, 43(2), 78. <https://doi.org/10.1007/s10460-026-10884-8>
- Kuhfuss, L., Préget, R., Thoyer, S., Hanley, N., Le Coent, P., & Désolé, M. (2016). Nudges, Social Norms, and Permanence in Agri-environmental Schemes. *Land Economics*, 92(4), 641-655.
<https://www.jstor.org/stable/24773566>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (3rd ed.). Hans Reizels Forlag.
- Lancaster, K. (2017). Confidentiality, anonymity and power relations in elite interviewing: conducting qualitative policy research in a politicised domain. *International Journal of Social Research Methodology*, 20(1), 93-103. <https://doi.org/10.1080/13645579.2015.1123555>

- Letourneau, A. M., & Davidson, D. (2022). Farmer identities: Facilitating stability and change in agricultural system transitions. *Environmental Sociology*, 8(4), 459-470.
<https://doi.org/10.1080/23251042.2022.2064207>
- Lidskog, R., & Sundqvist, G. (2018). Environmental Expertise as Group Belonging. *Nature and Culture*, 13(3), 309-331. <https://doi.org/10.3167/nc.2018.130301>
- Lokhorst, A. M., Staats, H., van Dijk, J., van Dijk, E., & de Snoo, G. (2011). What's in it for Me? Motivational Differences between Farmers' Subsidised and Non-Subsidised Conservation Practices. *Applied Psychology*, 60(3), 337-353. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2011.00438.x>
- Miljø- og Fødevarerudvalget (2025). *Spørgsmål 191*. Miljø- og Ligestillingsministeriet.
<https://www.ft.dk/samling/20251/almdel/mof/spm/191/svar/2190946/3116115.pdf>
- Naturstyrelsen (2024). *Smålandsfarvandet kan blive Danmarks næste og største nationalpark*.
 Naturstyrelsen.dk/nyheder 11. december.
<https://naturstyrelsen.dk/nyheder/2024/december/smaalandsfarvandet-kan-blive-danmarks-naeste-og-stoerste-nationalpark>
- Naturstyrelsen (2025a). *Referat af styregruppemøde om Smålandsfarvandet 8. december kl. 15-18, byrådsalen i Maribo*. https://danmarksnationalparker.dk/media/ccigmypr/referat_08122025.pdf
- Naturstyrelsen (2025b). *Referat af styregruppemøde om Smålandsfarvandet 9. september kl. 16-18 på Avnø Naturcenter*. https://danmarksnationalparker.dk/media/c4xfna5g/revideret-referat_09092025_godkendt-med-rettelser-08122025.pdf
- Nightingale, A. J. (2019). Commoning for inclusion? Commons, exclusion, property and socio-natural becomings. *International Journal of the Commons*, 13(1), 16. <https://doi.org/10.18352/ijc.927>
- Nikander, P. (2012). Interviews as discourse data. I J. F. Gubrium, J. A. Holstein, A. B. Marvasti, K. D. McKinney (Eds.) *The SAGE handbook of interview research: The complexity of the craft* (2 ed., pp. 397-414). SAGE Publications, Inc.
- Oreszczyn, S., Lane, A., & Carr, S. (2010). The role of networks of practice and webs of influencers on farmers' engagement with and learning about agricultural innovations. *Journal of Rural Studies*, 26(4), 404-417. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2010.03.003>
- Ostrander, S. (1995). "Surely you're not in this just to be helpful": Access, rapport and interviews in three studies of elites. I R. Hertz & J. Imber (Eds.), *Studying elites using qualitative methods* (pp. 133-150). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Pike, T. (2013). Farmer engagement: an essential policy tool for delivering environmental management on farmland. *Aspects of Applied Biology*, 118, 187-191.
- Polman, N. B. P., & Slangen, L. H. G. (2008). Institutional design of agri-environmental contracts in the European Union: The role of trust and social capital. *NJAS: Wageningen Journal of Life Sciences*, 55(4), 413-430. [https://doi.org/10.1016/S1573-5214\(08\)80029-2](https://doi.org/10.1016/S1573-5214(08)80029-2)
- Ryge, C., Guyard, D. I. S., Moure, M., Lundhede, T., & Jacobsen, J. B. (2025). *Kvantitativ analyse af potentialer og barrierer for privat skovrejsning*. Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, Københavns

Universitet. IFRO Udredning Nr. 2025/04.

https://researchprofiles.ku.dk/files/431105851/IFRO_Udredning_2025_04.pdf

Salo, M., Puustinen, S., Jounela, P., Hänninen, H., & Hiedanpää, J. (2024). The art of the 'common good': Property and nature values in strategic land-use planning in Finland. *Environmental Science & Policy*, 159, 103815. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2024.103815>

Schultz, M. (2014). Organisationskultur. I P. Kjær & S. Vikkelsø (Eds.), *Klassisk og moderne organisationsteori* (1st ed., Vol. 1). Hans Reizels Forlag.

Sektionen for Større Jordbrug (n/d). *Nationalpark Smålandsfarvandet*. Landbrug & Fødevarer. Besøgt 27. maj 2026. <https://www.stoerrejordbrug.dk/arbejdsomraader/aktuelt/nationalpark-smaalandsfarvandet/>

Serrano, P. Y., Argüelles Ramos, L., & Prause, L. (2026). "Taking farmers' trust issues Seriously": Mistrust and the digital tech revolution in water management. *Journal of Rural Studies*, 123, 104053. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2026.104053>

Sligo, F. X., & Massey, C. (2007). Risk, trust and knowledge networks in farmers' learning. *Journal of Rural Studies*, 23(2), 170-182. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2006.06.001>

Spasić, I. (2020). The Informative and the Performative in Semi-Structured Interviews: The Example of a Study of Territorial Capital in Serbia. *Sociologija*, 62(1), 83-104. <https://doi.org/10.2298/SOC2001083S>

Stock, P. V., Forney, J., Emery, S., & Wittman, H. (2014). Neoliberal natures on the farm: Farmer autonomy and cooperation in comparative perspective. *Journal of Rural Studies*, 36, 411-422. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2014.06.001>

Stuart, D., & Schewe, R. L. (2016). Constrained Choice and Climate Change Mitigation in US Agriculture: Structural Barriers to a Climate Change Ethic. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 29(3), 369-385. <https://doi.org/10.1007/s10806-016-9605-z>

Sutherland, L.-A., Mills, J., Ingram, J., Burton, R. J. F., Dwyer, J., & Blackstock, K. (2013). Considering the source: Commercialisation and trust in agri-environmental information and advisory services in England. *Journal of Environmental Management*, 118, 96-105. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2012.12.020>

Taylor, B. M., & Van Grieken, M. (2015). Local institutions and farmer participation in agri-environmental schemes. *Journal of Rural Studies*, 37, 10-19. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2014.11.011>

Thomas, E., Riley, M., & Spees, J. (2020). Knowledge flows: Farmers' social relations and knowledge sharing practices in 'Catchment Sensitive Farming.' *Land Use Policy*, 90, 104254. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2019.104254>

Thorpe, A. (2023). Property and planning. In N. Graham, M. Davies, & L. Godden (Eds.), *The Routledge Handbook of Property, Law, and Society*. Routledge.

van Dijk, W. F. A., Lokhorst, A. M., Berendse, F., & de Snoo, G. R. (2015). Collective agri-environment schemes: How can regional environmental cooperatives enhance farmers' intentions for agri-environment schemes? *Land Use Policy*, 42, 759-766. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2014.10.005>

Welch, C., Marschan-Piekkari, R., Penttinen, H., & Tahvanainen, M. (2002). Corporate elites as informants in qualitative international business research. *International Business Review*, 11, 611-628. [https://doi.org/10.1016/S0969-5931\(02\)00039-2](https://doi.org/10.1016/S0969-5931(02)00039-2)

Westerink, J., Pleijte, M., Schrijver, R., van Dam, R., de Krom, M., & de Boer, T. (2021). Can a 'good farmer' be nature-inclusive? Shifting cultural norms in farming in The Netherlands. *Journal of Rural Studies*, 88, 60-70. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.10.011>

Wynne, B. (1992). Misunderstood misunderstanding: Social identities and public uptake of science. *Public Understanding of Science*, 1(3), 281-304. <https://doi.org/10.1088/0963-6625/1/3/004>

Bilag 1. Oplæg fra Naturstyrelsen

Analyse af frivillighed, lokal forankring og oplevede konsekvenser for lodsejere

Principiel rammesætning

Undersøgelserne skal gennemføres med særligt fokus på bekymring, holdninger, motivation og oplevede konsekvenser for de 20 største lodsejere inden for afgrænsningen. Lodsejernes ejendomsret, driftsmæssige vilkår og oplevelse af frivillighed skal indgå som centrale fokusområder i alle analyser.

Overordnet formål

Formålet er at undersøge og dokumentere holdninger, bekymringer og motivation blandt de 20 største jordbesiddere i et afgrænset område. Området skal afgrænses til kun at omfatte områder reguleret af eksisterende beskyttelseslovgivning samt de 5 beboede øer i Smålandsfarvandet. Argumentationen bag at snævre fokus ind til kun at interviewe de 20 største jordbesiddere frem for en bred lodsejeranalyse er, at det er dem, som grundet stor kapitalbinding oplever at have mest på spil, hvis der etableres en nationalpark. Samtidig er det dem, som det vil være helt afgørende at få en konstruktiv dialog med i forbindelse med en eventuel udpegning, da de ejer langt størstedelen af det landbaserede udpegningsområde. Det er derfor meget relevant at få afdækket deres holdninger samt under hvilke forudsætninger, de eventuelt vil lægge jord til.

Undersøgelsen skal eksplicit:

- Afdække lodsejernes faktiske holdninger, bekymringer og betingelser,
- Belyse konsekvenserne ved forskellige nationalparkmodeller
  - Disse modeller er 1) en ren maritim afgrænsning ved vandkanten og 2) en afgrænsning på baggrund af eksisterende beskyttelse
- Og belyse og sammenligne forskellige modeller for frivillig lodsejerdeltagelse, herunder deres forudsætninger, muligheder og begrænsninger set fra lodsejernes perspektiv

A1. Centrale analysetemaer

Undersøgelsen skal struktureres omkring følgende hovedtemaer:

6. Frivillighed som princip for både at lade sin jord indgå i afgrænsningen samt deltage i projekter i en potentiel nationalpark
7. Ejendomsret, rådighed og retsstilling
8. Drift, investering og finansiering
9. Administration, regulering og indirekte effekter
10. Lokalt samarbejde, tillid og governance

Afgrænsning af en nationalpark

A2. Udbyggede undersøgelsesspørgsmål

Tema 1: Frivillighed og deltagelsesformer

- Hvad forstår lodsejere konkret ved "frivillig deltagelse" i en nationalpark?
- Under hvilke betingelser vil lodsejere:
  - Acceptere frivillig tilknytning
  - Afvise deltagelse kategorisk

- Hvilke former for frivillig involvering i en nationalpark foretrækkes:
  - Projektbaseret deltagelse/aftalebaseret deltagelse?
  - Passiv tilknytning uden involvering i en potentiel nationalparks projekter, men med inkludering af jord?
- Hvilke typer af projekter i en potentiel nationalpark kunne lodsejerne være motiveret for frivilligt at deltage i eller samarbejde om?

Tema 2: Ejendomsret og retslige konsekvenser

- Hvordan oplever lodsejere risikoen for:
  - Indskrænkning af rådighed,
  - Ændret retsstilling
  - Præcedens for fremtidig regulering
- Hvilken betydning har;
  - Nationalparkloven,
  - Anden sektorlovgivning,
  - Kommunal planlægning,

For lodsejernes tryghed?

- Hvilke juridiske garantier efterspørges for at sikre ejendomsretten (fx ift. en eventuel bekendtgørelse for nationalpark Smålandsfarvandet)?
- Hvordan vurderer lodsejerne risikoen for, at frivillighed på sigt udvikler sig til de facto-restriktioner?

Tema 3: Drift, investering og finansiering

- Hvordan påvirker en nationalpark lodsejernes forståelse af:
  - Langsigtede investeringer,
  - Belåningsmuligheder,
  - Generationsskifte?
- Hvordan vurderer lodsejerne risikoen for:
  - Værdiforringelse,
  - Usikkerhed i forhold til banker og realkredit?

Tema 4: Administration og indirekte regulering

- Hvordan vurderer lodsejerne risikoen for:
  - Øget sagsbehandling
  - Flere myndighedskontakter
  - Uklare kompetenceforhold?
- Hvilke erfaringer har lodsejere fra:
  - Natura 2000,
  - §3-arealer,
  - Fredninger og beskyttelseslinjer?
- Hvordan påvirker adgangsforhold, stier og friluftsliv lodsejernes drift og privatliv, og hvilke tiltag kunne afhjælpe eventuelle problematikker i forbindelse med dette?

Tema 5: Lokalt samarbejde og tillid

- Hvad har historisk svækket eller styrket tilliden mellem lodsejere og myndigheder?

- Hvilke lokale styrings- og samarbejdsformer opleves som legitime og positive?
- Hvordan bør lodsejere være repræsenteret i en fremtidig organisering, hvis der etableres en nationalpark (repræsentation i fondsbestyrelsen)?

Tema 6: Alternativer og præferencer

- Hvordan vurderer lodsejere forskellen mellem:
  - En primært maritim nationalpark afgrænset til vandkanten,
  - En nationalpark afgrænset på baggrund af eksisterende beskyttelse, hvor mindre landarealer også indgår
- Hvad kunne motivere lodsejerne til at lade deres jord helt eller delvist indgå i afgrænsningen af en Nationalpark Smålandsfarvandet?

A3. Målgruppe og stikprøve

De 20 største jordbesiddere inden for tidligere nævnte afgrænsning.

A4. Metode og leverancer

Metode

Dybdegående interviews, eventuelt suppleret med feltbesøg.

Leverancer

- Hovedrapport med opsamling på de 6 temaer
- Et samlet beslutningsgrundlag, der belyser hvilke modeller for afgrænsning der i praksis vurderes mest og mindst acceptable blandt de største lodsejere
- En systematisk gennemgang af mulige modeller for frivillig lodsejerdeltagelse, herunder deres fordele, ulemper, risici og forudsætninger – med særlig belysning af konsekvenser for lodsejernes oplevelse af ejendomsret, drift og lokal opbakning.

Bilag 2. Interviewguide

Introduktion

Fortæl mig om din virksomhed

Hvem konsulterer du ift. beslutninger i din virksomhed?

Hvad ved du om planerne for nationalparken?

Er du aktiv i debatten om nationalparken?

Er du aktiv til *Interesseorganisation for Lodsejere i Nationalpark Smålandsfarvandet*?

Lokalt samarbejde og tillid

Hvilke myndigheder kommunikerer du med i forbindelse med din bedrift?

Hvordan vil du alt i alt karakterisere din tillid til myndighederne?

Hvilke tidligere oplevelser har svækket eller styrket din tillid til myndighederne?

Hvornår synes du samarbejdet med de lokale myndigheder har været godt?

Hvilke tidligere erfaringer har du med §3, Natura2000, fredninger og beskyttelseslinjer?

Hvordan synes du processen med myndighederne har været ifm. Nationalparken?

Frivillighed og deltagelsesformer

Nationalparkens projekter er baseret på "frivillig deltagelse". Hvad tænker du det betyder?

Hvad skulle der til, for at du kunne acceptere at lade din jord frivillig indgå i nationalparken?

Hvad ville være røde linjer for din deltagelse?

Er der nogen type projekter i nationalparken du kunne være motiveret for at deltage i?

- Har du hørt om projekter fra andre nationalparker du kunne se dig selv i?

- Har du tidligere erfaring fra rekreation/natur/turisme projekter?

- Kunne øget turisme påvirke din virksomhed positivt?

Ville du foretrække projektbaseret eller passiv deltagelse?

Risikoer

Hvad ville være de største risikoer for din bedrift, hvis der bliver etableret en nationalpark?

Ejendomsret og rettigheder

Er du ifm. nationalparken nervøs for

- Hvordan du kan bruge din jord/bedrift i fremtiden
- Præcedens for fremtidig regulering

Vil en form for juridiske garanti øge din tryghed ift. din ejendomsret i projektet?

Økonomi

Hvordan forestiller du dig at din økonomi vil påvirkes, hvis du deltog i nationalparken?

- Bedriften/jordens værdi
- Langsigtede investeringer
- Belåningsmuligheder
- Generationsskifte

Regulering og kontrol

Forestiller du dig at regulering og kontrol vil ændre sig, hvis du deltog i nationalparken?

- Sagsbehandlingstid
- Din kontakt med myndighederne
- Øget kontrol

Stier og friluftsliv

Hvad er dine tanker om stier og adgangsforhold ifm. Nationalparken?

- Er din holdning til stien selv eller dens afledte effekter?

Tænker du at nogle former for friluftsliv i nærheden af din ejendom kan ændre sig positivt eller negativt, hvis der kommer en nationalpark?

Hvilke tiltag kunne afhjælpe eventuelle problematikker?

Alternativer og præferencer

Hvilken model for afgrænsning af nationalparken kunne du acceptere og hvilken ville du foretrække? (maritim, strandbeskyttelseslinjen, eksisterende beskyttelse)

Hvad kunne motivere dig til at lade jord helt eller delvist indgå i nationalparken?

Ville dit syn på nationalparken være anderledes, hvis Grøn Trepark var fuldt implementeret?

Hvordan bør lodsejere være repræsenteret i en fremtidig nationalparks forvaltning?

Hvis du helt selv kunne bestemme, hvordan drømmer du om at din ejendom ser ud om 10 år?

Er der noget vi ikke har været inde på i interviewet som du ønsker at tilføje vedr. Nationalparken?